Ե. ՏԱՐԻ 1414 ԹՒԻ ՀԱՅՈՑ 4380 ՀՈՒԻ 12 ՇԱԲԱԹ 21 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1888 (Ն. Տ.) 3 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1888 26 ՄԱՒՀԱՐԼԻՄ 1306

20 ՓԱՐԱ

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐԵՒ ԻՍՒՆ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Ղալաթիա, Նորատունկեան-խան

Գալաթայի՝ Նորատունկեան խանը գտնուող Արեւելք օրագրի գրասենեակը

Direction du journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

20 ՓԱՐԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար Տարեկան գներ	160
» » Վեցամսեայ »	80
» » Չորսամսեայ »	40
Դուռաւոր » եւ տեղական թղթատարով տարեկան »	240
Դուռաւոր համար եւ տեղական թղթատարով վեցամսեայ »	120
Օտար երկիրներէ տարեկան գին	58
» » վեցամսեայ »	26

Դուրս զրկուած լրագրաց համար ծախքը տեղւոյն է։ Խմբագրութեանս զրկուած նամակ կամ գրութիւն ետ չտրուիր։

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

Կ. ՊՈԼԻՍ, 20 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, 1888

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՕՐԱԳԻՐ ՖՐԵՏԵՐԻԿ ԿԱՅՍԵՐ

Ֆրետերիկ Կայսեր Օրագիրն օրուան մեծ խնդիրն է ի Գերմանիա։ Երէկ ծանուցինք թէ արդի Կայսեր հրամանաւ Պիզմարք Իշխան դիւռոզագիր մը գրած է Օրագրոյն պարունակութեան վրայ, զանազան կարեւոր անհշդութիւններ նշանակելով, և հետեւցնելով թէ խեղաթիւրեալ է։ Բայց խեղաթիւրեալ լինի թէ ճիշդ, Պիզմարք Իշխան ցոյց արուած է նաեւ Պատժական Օրէնքին տրամադրութիւններն, որովք պէտք է պատժուին այս տեսակ հրատարակութեան մը հեղինակներն։ Երէկ ալ հեռագիրը ծանոյց թէ ոստիկանութիւնն արդէն ձերբակալութիւններ և առանին խուզարկութիւններ կատարել սկսած է՝ գտնելու համար թէ ո՛վ այս Օրագիրն հաղորդած է Գերմանական Տնօրէնին։ Ֆրետերիկ Կայսեր Օրագրոյն մէջ այնչափ ներքին և արտաքին խնդիրներու և այնչափ հրապարակային անձնաւորութիւններու վրայ սուր դիտողութիւններ կան, որ զարմանալի չէ այնչափ մեծ աղմուկ մը հանելը։

Քանի որ այս հրատարակութիւն օրուան խնդիր մ'է, և կարեւոր հետեւանքներ ունենալու սահմանեալ կը թուի, կը փափաքինք անոր պարունակութեան վրայ գաղափար մը տալ Աչէ-Եալի ընթերցողաց, քանի մը կարեւորագոյն հատուածները թարգմանելով։ Օրագրոյն հրատարակեալ մասը կը պարունակէ 1870 յուլիս 13 էն մինչեւ 1871 մարտ 12 գահաժառանգ Ֆրետերիկ Իշխանի հանապազօրեայ ծանօթագրութիւններն։

* * *

Օգոստոս 4, ի Վիսեմպուրկ
(Գերմանական առաջին յաղթութիւն Ֆրանսացւոց վրայ)

«Մեր մարդիկ (Բրուսիացիք) կը գործեն իբր թէ խաղաղութեան ժամանակ զօրահանդէսի դաշտին վրայ, գետնին ամէն հանգամանքներէն օգուտ քաղելով, և իրենց պատերազմելու եղանակին համար գովեստներ կորզելով իրենց պաւիրացի ընկերներէն... Մեք երկու զօրաբաժին ունէինք. թշնամին մէկ, որ մէկ ման ալ գիշերն եկած էր. բայց դրից առաւելութիւնը թշնամւոյն կողմն էր բոլորովին։ Մեծ ցնծութիւն։ Մեր մեռնող և վիրաւորեալ մարդիկ ամենամեծ ճգամբ կը կանգնին՝ իրենց ցնծութիւնն յայտնելու։ Արքայական գնդին դրօշը գնտակներով ծակոտկած էր, և երբ դրօշակիրներ մի զմրոյ կնի զարնուած էին, մինչեւ որ յիսնապետ Ֆէօրսթերը ձեռք անցուց զայն, և յաղթական բարձրացուց թշնամւոյն դրից վրայ յարձակող զօրաց առջեւ։ Ուրիշ բան չէի կրնար ընել բայց եթէ շրթանցս վրայ սեղմել այսչափ փառաւորապէս տարուած յաղթական դրօշը։ Էրան միւս կողմը պրտանք վրաներ, ուր պաշարներ և ճաշ պատրաստուած էին, և մարդ չէր դրած տակաւին։ Սպաննեալ Ֆրանսացի զօրավար Տուէլի փոքրիկ շունն իր տիրոջ դիակին շուրջ կը սողոսկէր։ Ֆրանսացի զուարճախօս բժիշկները գաղափար չունէին ճիւնեվրալի մէջազգային պայմանագրոյն վրայ։ Կարմիր խաչ կրող պատգարակներ չունէին վիրաւորները փոխադրելու, և միայն կը պոռան «Մեր գոլքերը չբերէ՞ք»։ Ափրիկէցի Թուրքօները կատաղեալ վայրենի են։... Ֆրանսացի զինուորներ կ'աղաչեն առ իս. «Ա՜հ, ձեր բրուսիացի զինուորը սքանչելապէս կը մարանչին»։

Օգոստոս 5

«Արշաւանք ի Ֆրանսա... Բնակիչը կը սոսկան գերման հրաբաղէրէրէ։ Ռազմադաշտերուն ահռելի երեւոյթն ամէն ժամանակէ աւելի դժխեմ է և նողկալի. ամենուրեք կը տեսնուին Ֆրանսացւոց աճապարանօք նահանջման հետքերը...

Օգոստ. 6. ի Վէօրթ

«Մեզ դէմ ճակատեցան 80,000 Ֆրանսացիք. ես ունիմ 100,000։ Մաք-Մահոնի պէնդ դիմադրութիւնն և պատերազմելով հանդերձ ասոիճանաւոր նահանջն սքանչելի են, բայց իմ ձեռքս թողուց պատերազմի դաշտը։ Կրցայ ուղղել բոլոր գործողութիւնները. Զօրավարք Պրուսէնթալ և կօթպէրկ մեծապէս օգնեցին ինձ։... Զրահապատ զօրաց ֆրանսացի սպայ մ'ըսաւ ինձ. «Ա՜հ, Բարձրապատիւ Իշխան, ի՜նչ պարտութիւն, ի՜նչ դժբախտութիւն։ Ամօթապարտ եմ գերի բռնուելուս համար. ամէն բան կորուսինք։» Պատասխանեցի. «Իրաւունք չունիք ըսելու թէ ամէն բան կորուսիք. զի, քաջ զինուորներու պէս մարտնչելէ յետոյ, չէք կորուսած պատիւն։» Առ այս սպայնս պատասխանեց. «Ա՜հ, ինորհակութիւն, բարիք կ'ընէք ինձ՝ այդպէս վարուելով ինձ նկատմամբ»։ Ֆրանսացի սպայը կը զարմանայ որ իրենց սուրերը պահելու կը թոյլատրուին։

Օգոստ. 7

«Ի Բէօնիկրէձ (Սատովա) կրակն այսչափ սաստիկ և երկարատեւ չէր։ Զուավք աղէկ նշան կ'առնուն. ուրիշ ֆրանսացի զօրքեր շատ արագ և շատ բարձրէն կրակ ընելով աղէկ չեն զարներ, Մեր սպաւարքը մեծ օգուտ ունեցաւ։ Ֆրանսացւոց մէջ սաստիկ դառնութիւն կայ Մաք Մահոնի դէմ։ Նափոլէոն Կայսրն ալ «պառաւ Կիկի» կ'անուանեն։ Մաք Մահոնի թուղթերը մեր ձեռքն ինկան։ Կը՞ռոլի և Ֆէյրէրի թղթակիցներն, որք Վէօրթի եկեղեցւոյն այտարակին մէջ գերի բռնուեցան, կ'ըսեն թէ իրենք հակառակորդ էին Նարոլէոնի նախարարապետ Օլիվիէի։... Իմ կարծիքս է թէ այս յաղթութիւններէ օգուտ քաղելով (ի նպաստ ազգային միութեան) պէտք է գործենք գերմանական դասլիճներուն քով, երկաթը ծեծելով երբ տաք է դեռ։ Վէօրթի բաց դաշտի մէջ Ֆրանսացւոց վրայ մեր առաջին յաղթութիւնն է 1815 էն ի վեր։

Օգոստոս 8

«Կը յառաջանանք դէպ ի Վոսժեան լեռները։ Ֆրանսացի զրահապատ զինուորներ իրենց սպաները զարկին.... Զուավ սպայ մը կարդալ չէր գիտեր։

Օգոստոս 9

«Շատ ուշագրաւ է որ ժամանակէ մ'ի վեր Ալզասի Կաթոլիկները կ'ըսեն եղեր թէ այս տարի պատերազմ պիտի ծագի, որ, Դերմանիոյ պարտութեամբ, Բողոքականաց համար դէշ հետեւանք պիտի ունենայ։ Այս գիտողութիւն ամենեւուրեք կը կրկնուէր ամէն օր... Բողոքական եկեղեցականի մը տուն իջայ։ Այս մարդ խաղաղութեան կը բաղձայ, ըսելով թէ պատերազմին հաւատ մեզուորը մեք չենք, և կը փափաքի որ Էօժէնի Կայսրուհին և Օլիվիէ, որք պատերազմին պատճառ եղան, գալին և այս ռազմադաշտերուն խրոխտալի տեսարանը դիտէին։ Մաք-Մահոնի կառքին մէջ կար Վոսժեան լերանց ճիշդ քարտէս մը, բոլոր ճամբաներն և այլն ցոյց տուող, յորմէ օգուտ քաղելիք մեծապէս։ Սթրազպուրգի ֆրանսացի հրամատար Տիւքրոյի գոլերուն մէջ կային երկու կանայց զգեստեղէնք։ Մեծ երկիւղ և չվոհութիւն կը տիրեն Ֆրանսացւոց մէջ, որք կ'ըսեն թէ երբեք իրենց հանդէպ այսպիսի զորքեր չեն տեսած։

Օգոստ. 17 և 18, ի Նանսի

«Ճակատամարտներ Մէձի չուրջ։ Տենդոտ յուզում ամենուրեք։ Տեղւոյս բնակիչը Օրլէանեան են։

Օգոստ. 20

«Թագաւորին (Վիլհէլմ Ա. Կայսեր) հանդիպեցայ ի Փոնթ-ա-Մուսոն։ Մեր կորստեան մեծութիւնը մեծ վշտով կը հաւակէ զինք։ Զինուորական խորհուրդ կազմուեցաւ։ Մոլթքէ միշտ պաղ արիւն է, միտքը պարծաւ, հաստատապէս մրտադիր Փարիզի վրայ քալելու։ Պիզմարք մեզմ է, և չափազանց յոյսեր չի տածեր։ Հաշտութեան համար մեր պայմանը են Լոռաինի [illegible] տերազմական տուգանք։

Սեպտեմբեր 1. ի Սրատան։

«Կոմս Պոթմէր կ'ըսէ թէ Նափոլէոն ի Սրատան է։ Թագաւորն, անհաւատալի կատակարանութեամբ մը, կը հարցունէ ինձ թէ ի՞նչ պիտի ընենք Կայսրը եթէ ձեռքերնիս իյնայ։ Սպիտակ դրօշը ծածանեցաւ Սրատանի վրայ. Նափոլէոն հոն է. մեր կողմէ Պրոնսարթ գրնաց տեսաւ զինք, և ըսուեցաւ իրեն թէ Զօր. Ռէյլ կուգայ մեզ հետ բանակցիլ։ Եկաւ։ Հաւաքեալ գերման Իշխանք, նաեւ Պիզմարք, Մոլթքէ և (պատերազմական Նախարար) Ռոոն շրջանակ մը կազմեր էին Թագաւորին չուրջ, որոյ քով կնստած էի ես։ Ռէյլ տարաբէմ բայց արժանավայել կերպարանքով եկաւ Թագաւորին մատոյց Նափոլէոնի նամակն, որ կը սկսի «Տէր Եղբայր»։ Նամակին բնագիրն յայտնի է, (որով կայսրը կ'ըսէր թէ, չկրնալով մեռնիլ ի գլուխ իւր զօրաց, իւր սուրը կը յանձնէր Վիլհէլմ Թագաւորին)։ Պիզմարքի, Մոլթքէի և ինձ հետ խորհրդակցելէ յետոյ, Թագաւորը տուն տարաւ Հաձֆիէլտի (այժմեան Լոնտոնի դեսպանին) իւր պատասխան առ Նափոլէոն, և յետոյ իւր ձեռագրով ընդօրինակեց զան։ Թուղթ և մելան գտնելու դժուարութիւն քաշեցինք։ Գրպանէսգանելով յուշատետրս, թուղթ մը կտրեցի, Սաքս-Վէյմարի մեծ-դուքսն ալ գրիչ և կաղամար տուաւ, և Թուղթն աթոռի մը վրայ դրուելով, գրուեցաւ մեր պատասխան։ Նոյն տիտղոսով. «Տէր Կ՚Ա Եղբայր.» Բնագիրը ծանօթ է։ Նոյն միջոցին խօսակցեցայ Ռէյլի հետ։ Համակրելի բարեկիրթ մարդ մ'է, որ ինձ հետեւորդ նշանակուած էր 1867ին երբ Փարիզ այցելեցի։ Իմ ցոյց տուած հաւակրանքս քիչ մը զուարթացուց զինք։ Դահաժառանգ Կայսրորդին իւր հօր քով չէ ի Սրատան։ Երբ Ռէյլ մեկնեցաւ, Թագաւորն եւ ես իրար ողջագուրեցինք։ Մեծ շնորհաւորիւն մեր զօրաց մէջ, որք փաձային գոհաբանական աղօթք մը կ'ըսեն։ Զեմ կրնար զսպել ուրախութեան արտասուքս։

Սեպտ. 2. Նաբոլէոն և Վիլհէլմ

«Մխիթս կ'ինայ դպրոցի մէջ ուսած առաձս։ «Աշխարհի պատմութիւնն աշխարհի դատավճիռն է»։ (Die Veltgeschichte ist das Veltgericht)։ Նափոլէոն կուգայ։ կանգ կ'առնու գեղանախնձորի դաշտի մը մէջ ոչ հեռի Տոնշերիէ։ Պիզմարք և Մոլթքէ փութացին ընդառաջ գնացին նմա։ Նափոլէոն կը խնդրէ անձնատուութեան աւելի նպաստաւոր պայմաններ և ֆրանսական բանակին համար թոյլտուութիւն՝ ի Պելգիա քաշուելու։ կ'ուզէ խօսիլ Թագաւորին։ Մոլթքէ կ'ըսէ թէ ասնը պատրաստ են. զի Նափոլէոն ո՛չ եւս յաջակցիր էր ի Սրատան և մտահոգ էր իւր կառքերուն և իւր անձնական գոյից սայլերուն ապահովութեան։ Մոլթքէ կը փնտռէ (երկուց վեհապետաց խօսակցութեան համար) աւելի յարմար տեղ մը, մինչ Պիզմարք կը բանակցի Նափոլէոնի հետ։ Թագաւորն անպայման անձնատուութեան կը հարկադրէ զանոնք։ Ներկայ պատերազմին մէջ այլ ևս թշնամւոյն դէմ զենք չվերցնելու խստամբ ազատ պիտի թողուին։ Ժամ 12ին անձնատուութիւնն ստորագրեցաւ։ Մոլթքէ ստացաւ Ա. կարգի երկաթեայ Խաչ։ Պիզմարք եկաւ։ Նափոլէոնի հետ սիկար մը ծխելով ամէն բանի վրայ խօսեր է բաց ի քաղաքականութեան վրայ։ առաջարկեցի Վիլհէլմսէօէի դղեակն իբրեւ բնակավայր Նափոլէոնի։ Թագաւորն և Պիզմարք կ'ուղղին Կայսրէն պահանջել որ բլրին վրայէն երեւայ գերման բանակին։ Եռ կեցուցի զանոնք այսչափ նպաստացուցիչ պայման մը դնելէ պարտեալ Վեհապետին։ ըսի Թագաւորին որ Կայսեր ընդառաջ երթայ ի Պելվիւ։ Խորհրդակցութիւն Պիզմարքի, Ռոոնի և Մոլթքէի հետ։ Պաւիերեան բանակներէն անցնելով գնացինք ի Պելվիւ, ուր էին կայսերական կառքերն, սպասաւորներն և կառապաններն։ Զմեզ ընդունեց Զօր. Բաթիէլոս։ Նափոլէոն դուրս եկաւ չէնքէն, և ներս առաջնորդեց Թագաւորն։ Ես դուռները գոցեցի, և հոն կեցայ։ իմ քով կեցան Ռէյլ, Աշիլ Միւրա և Տավիլեռ։ Թագաւորին և Կայսեր խօսակցութիւնն, ինչպէս յետոյ տեղւոյ։ Ուր որ ձեզ մօտ եմ, ո՛չ մէկ բանի պիտի փափագիմ։

Մերձեցաւ նոմա, եւ հրացայտ աչերով։

—Այնքա՞ն դեղեցիկ էք, Ժա՛ննն, եւ այնքա՞ն երկար ժամանակէ ի վեր կը սիրեմ զձեզ։

Ժաննն յետս ընկրկեցաւ, անորոշ երկիւղ մը բռնուած։ Բէյրօլ, սառնիկ ոգեւորեալ, պարահանդէսի մեկնոցն անոր ուսացը վրայ ձգեց եւ դրան կողմը դիմեցավ։

—Կառքն հո՛ն է։ կրնանք մեկնիլ։

Ժաննն, կարի խռովեալ, ոտքի ելաւ։

—Դեռ վայրկեան մ'ալ սպասենք, ըսաւ։

Բէյրօլ դժկամակ դէմքով մը ժպտեցաւ։

—Պահ մ'առաջ գո՛ւբ կ'աճապարէիք։

Ճշմարիտ էր։ Բայց յանկարծական փոփոխութիւն մը տեղի ունեցած էր ի ներքսն Ժաննի։ Իւր կորովը տկարացած էր։ Ցոյժ խոնջեալ կ'զգար ինքզինքը։ Բէյրօլի հետ մեկնելու՝ եւ նեղ կառքին մէջ անոր հետ առանձին մնալու գաղափարը սոսկում կ'ազդէր իրեն։ Տարտամ կերպով կը դիտէր իւր ամուսինն, եւ տեսակ մը մշուշի մէջէ կը նշմարէր այդ խոշոր մարդը, շապկին լանջասանակն փորին ուռեցէն ճմրթիկ։ կարմիր մոլ կոյտեր կը ծածկէին նորա Օվկանեացւոց հաստ ծոծրակը, պարանոցէն վեր։ տոմիակ ականջներ որոց օղեր միայն կը պակսէին, եւ խոշոր թաւ ձեռքեր ոլոց մէկ մատին վրայ կը փայլէր, բոլորովին նոր, ամուսնութեան մատանին։ Ցեռոյ, արագասահ երեւոյթի մը մէջ կը նշմարեր Սէրժի նուրբ եւ հեգնող դիմագիծը, կապոյտ գեղեցիկ աչքերն ու երկար խարտեաշ պեխերը։ Խորին տրտմութիւն մը պատեց մանկամարդ կինն, եւ աչքերն արտասուօք լցան։

—Ի՞նչ ունիք։ Կ'արտասուէ՞ք, դոչեց Բէյրօլ մտահոգ։

—Բան մը չէ։ Ջիղերս քիչ մը թուլդեւած են։ Մխիթս կը բերեմ թէ այս գեղեակն ուր կը գտնուինք, իմ անուանս կը կրէ։ Հո՛ս անցած է մանկութիւնս, հո՛ս մեռած է հայրս։ Հաւարուսկէ կապեր կը միացուցեն զիս այս բնակարանին եւ առանց յուզման չեմ կրնար բաժնուիլ անկից։

—Ուրիշ բնակարան մը կ'սպասէ ձեզ, զուարթատեսիլ, պերճութեամբ զարդարուած, մրմնջեց Բէյրօլ ցած ձայնիւ, զձեզ ընդունելու արժանի։ Հո՛ն է որ պիտի ապրիք այսուհետեւ, ինձ մօտ, ինձմով երջանիկ, բոլորովին իմ։

Ապա, ջերմ ազերսանօք,

—Ժաննն, մեկնինք։

Ուզեց բազկացը մէջ առնուլ զնա Մանկամարդ կինն ուժգնապէս ապատեց ինքզինքն ամուսնոյն թեւերուն մէջէն։

—Թողէ՛ք զիս, ըսաւ յետս ընկրկելով։ Բէյրօլ իւր կինը դիտեց ապշութեամբ։

—Բայց ի՞նչ կայ։ Կը դողա՞ք, կը սոսկա՞ք։

Փորձեց կատակի զարնել։

—Ուրեմն ամէն ասոիճան սոսկալի եմ։ կամ թէ ակից հեռանալու գաղափարնի՞դ է որ այս ասոիճան դող կ'ազդէ ձեզ։ Թագաւորն հաղորդեց ինձ, սապէս էր։—Թագաւորը նախ բաւ թէ ըստ որում պատերազմի բախտն այժմ կայսեր դէմ դարձած է, որ իւր սուրը կը յանձնէ իրեն, ինք (Թագաւորն) եկած է հարցունել թէ ի՞նչ են այժմ իւր դիտաւորութիւնք։ Նափոլէոն իւր ապագան բոլորովին Ն. Վեհափառութեան ձեռաց մէջ դրաւ։ Թագաւորը պատասխանեց թէ տխուր է իւր հանգամանքն այնպիսի կացութեան մը մէջ տեսնելուն համար, մանաւանդ գիտէր թէ Կայսեր համար դիւրին գործ մը չէր եղած պատերազմի որոշում տալ։ Այս դիտողութիւն որոշապէս հաճոյ եղաւ Նափոլէոնի, որ ջերմագին բողոքեց թէ ինք մի միայն հանրային կարծեաց առջեւ խոնարհած էր, և առ այս Թագաւորը պատասխանեց որ եթէ հանրային կարծիքն այնպիսի կատակ հոսանքի մը մէջ մտաւ, յանցանքը վերագրելի է անոնց զոր «դուք (Նափոլէոն) ձեր խորհրդատու նշանակած էիք»։ Այս տեսակցութեան բուն նպատակն գալով, Թագաւորն հարցուց թէ Նափոլէոն ո՛և է բանակցութիւն ունի՞ առաջարկել, և առ այս Կայսրը պատասխանեց «Ոչ», դիտել տալով թէ՝ իբրև գերի՝ չի կրնար ո՛և է ազդեցութիւն ունենալ կառավարութեան վրայ։ Թագաւորն հարցուց թէ ո՞ւր է այդ կառավարութիւն, եւ Կայսրը պատասխանեց «ի Փարիզ»։ Թագաւորն յայտնեցաւ խօսակցութիւնը դարձուց Կայսեր անձնական կացութեան վրայ, և առաջարկեց զՎիլհէլմսէօէ իբրեւ բնակավայր, զոր Կայսրն անմիջապէս ընդունեց։ Սա մասնաւորապէս գոհ երեւցաւ երբ Թագաւորն ըսաւ թէ սահմանագլուխն անդին առաջնորդելու համար պատուակալ պահակախումբ մը պիտի տայ իրեն։ Երբ Նաիզէսն, հարցայտնեց թէ ի Սրատան իրեն դէմ ունեցած էր Ֆրետերիկ Քարլ Իշխանին (Գահաժառանգ Ֆրետերիկի հօրեղբօրորդւոյն) բանակը, Թագաւորն ուղղեց զինք, ըսելով թէ «Ձեզ դէմ ճակատողն էի ես և Սաքսոնիոյ Գահաժառանգ Իշխանն»։—«Ո՞ւր էր ուրեմն Ֆրետերիկ Քարլ», հարցուց հետաքրքրութեամբ Նափոլէոն, և Թագաւորն հատու ձայնիւ մը պատասխանեց. «Մէձի դիմաց, ի գլուխ եօթն զօրաբանակաց»։ Նափոլէոն, յանկարծակի եկած մարդու մը վշտագին տպաւորութեամբ, յանկարծ յետս ընկրկեցաւ քայլ մը, և իւր դէմքին վրայէն սարսուռ մ'անցաւ, զի առաջին անգամ կիմանար թէ իրեն դէմ ճակատող զօրքը բովանդակ գերման բանակը չէր։ Թագաւորը գովեց ֆրանսական բանակին քաջութիւնը, զոր Նափոլէոն սիրայօժար հաստատելով, դիտեց սակայն թէ ֆրանսական բանակին կը պակսէր այն կարգապահութիւն որով մեծապէս կը փայլի մեր բանակ։ Ըսաւ թէ բրուսիական թընդանօթաձիգ ոյժն աշխարհի վրայ առաջին թնդանօթաձիգ ոյժն է, և իւր զօրքերը չէին կրցած դիմանալ մեր կրակին։ Խօսակցութիւնը քառորդ ժամ մը տեւեց, երբ դուրս ելան։ Թագաւորին բարձր և օգոստափառ դէմքն սքանչելի հակապատկեր մ'էր Կայսեր փոքրիկ և նուազուն դէմքին։ Նափոլէոն երբ զիս տեսաւ, ձեռքն առ իս կարկառեց, միւս ձեռքովը սրբելով արտասուքի խոշոր կաթիլ մը որ այտերէն վար կը հոսէր։ Մեծաւ երախտագիտութեամբ խօսեցաւ Թագաւորին իրեն նկատմամբ վեհանձն վարմունքին համար։ Հարցուցի թէ գիշերն հանգչա՞ծ էր, եւ պատասխանեց թէ իւր ընտանեաց համար այնչափ հոգ կ'ընէր որ քունն աչքէն փախած էր։ Ցաւ յայտնեցի պատերազմին այսչափ ահռելի կերպիւ արիւնալի հանգամանք մը ստանալուն համար։ «Դժբախտապէս շատ ճշմարիտ է, ըսաւ, մանաւանդ երբ պատերազմն ուզելով չէր եկած։» Շարաթէ մ'ի վեր լուր չունէր Կայսրուհիէն և զաւկէն, և իրեն արտօնութիւն տուին ծածկագրով հեռագրելու Կայսրուհւոյն։ Ջեռաց սեղմումով մը բաժնուեցանք։

(Մնայելք ՀԷՋ)

ՎԵՐՋԻՆ ՀԵՌԱԳՐԵՐ ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿԻ

Լէնտոն, 29 սեպտ.— Արտաքին գործոց Նախարարութեան խորհրդական Սըր Ճէյմս Ֆէրկիւսըն, երկի ի Մանչէսթրը բանախօսելով, յայտարարեց թէ երեք տարիէ հետէ արտաքին քաղաքական կացութիւնն այժմեան չափ խաղաղաւէտ չէր եղած։

—Փէթերսպուրգ, 29 սեպտ.—Սակրանէ լրագրէն այսօրեայ թիւը գրաւեցաւ՝ ռուսական նոր փոխառութեան մը սուտ լուրն հրատարակելուն համար։

—Պերլին, 29 սեպտ.— Ափրիկեան գերմանական ընկերութեան պաշտօնեայք հարկադրեցան փախչիլ Լինտիի և Միբենտանիի կայաններէն և ապաստ-

—Փարիզ, 29 սեպտ.—Թան կը հաստատէ թէ Պ. Ֆլոքէի նախարարութիւնը կ'ուզէ երեսի։ Ժողովոյն ներկայացընել Սահմանադրութեան վերանայման ծրագիր մը։

—Պերլին, 29 սեպտ.—Նայիրոպ Զոյրոպ մատնանիշ կ'ընէ զՊրոֆ. Կէֆքէն իբրեւ այն անձն որ Տեսչ Ռոնդրոպին հաղորդած է Ֆրետերիկ Կայսեր Օրագիրը։ Պ. Կէֆքէն պահպանողական կուսակցութեան կը պատկանի, բայց Պիզմարք Իշխանի հակառակորդն է։ Հանսէական քաղաքաց դեսպան էր ի Պերլին, և 1881 էն ի վեր իբրեւ պարզ անհատ կը բնակի ի Համպուրկ։ (Երեկի հեռագրեր ծանուցին Պ. Կէֆքէնի ձերբակալումը։)

—Պերլին, 29 սեպտ. —Ցառաջդիմական Քէյեր Զայտունգ լրագիրն այսօր կը հրատարակէ Ֆրետերիկ Կայսեր Օրագրոյն մէկ նշանաւոր հատուածն, որ Սատովայի պատերազմին կը վերաբերի։ Ի մէջ այլոց նշանաւոր բանից, կ'ըսէ. «Պատերազմը վճռական խաղ մ'է, և նա որ գրչի հարուածով մը՝ կանաչ սեղանին վրայ՝ պատերազմ յառաջ կը բերէ, չի կրնար նախատեսել դէպքերն որոց պատճառ կրնայ լինել։»

—)(32)(—

ԹԵՐԹՕՆԱՐԵՒԵԼՔ

ԺՕՐԺ ՕՆԷ

ԿԵՆԱՑ ՊԱՏՄՔԱՐՆԵՐԸ

ՍԷՐԺ ԲԱՆԻՆ

Բէյրօլ ձեռքերը չփեց խորհրդաւոր կերպարանքով մը։ կանխաւ կը վայելէր այն բերկրաբեռ զարմանքը զոր պիտի պատճառէր իւր կնոջ։

—Կը կարծէք թէ Բարի՞զ պիտի դառնանք գեղջուկներու նման անդ անցուցնելու մեր մեղրալուսինը։

Ժաննն սարսռաց։ Բէյրօլ անճահ բառեր ունէր։

—Բնա՞ւ երբէք, յարեց սեղմնաւորը։ Վաղը կը թողում գրասենեակս։ Ցառաջորդներս թո՛ղ ըսեն ինչ կ'ուզեն։ գործերս կը ձգեմ եւ կը մեկնինք։

Ժաննն գոհունակութեան շարժում մը ունեցաւ։ Ուրախութեան նշոյլ մը փայլեցաւ դէմքին վրայ։ Մեկնիլ, հեռանալ, իրեն համար հանգստութիւնն այս էր։

—Եւ ո՞ւր պիտի երթանք։

—Հո՛ն է ահա անակնկալը։ Գիտէ՞ք թէ իշխանն եւ իւր կինը ուզեւորութիւն մը պիտի ընեն։

—Այո՛, սակայն չուզեցին յայտնել թէ ո՛ւր կ'երթան, ընդմիջեց Ժաննն խռովիլ սկսելով։

—Բայց ո՛չ ինձ։ Զուլցերիա կ'երթան։ Մենք ալ անդ պիտի երթանք զանոնք գտնելու։

Բէյրօլ լաւ ներշնչում մը չէր ունեցած։ Ժաննն կանգնեցաւ եղջերուի մը նման որ մացառներուն մէջէն հրացանի պայթիւն մը կը լսէ։

—Զանոնք գտնելո՞ւ, դոչեց։

—Որպէս զի միատեղ շարունակենք ուղեւորութիւնը։ Երկու ամսոյ քառեակ մը կը կազմենք։ Սքանչելի պիտի լինի։ Սէրժ՝ որում խօսեցայ այս խորհրդոյս վրայ, ի սկզբան գեղեցիկ ձեւեր առաւ։ Եւ երբ տեսաւ որ իւր կինն ու ես համաձայն էինք, սկսաւ ծիծաղիլ, եւ ըսաւ. «Այդպէս կ'ուզէք։ կը հաւանիմ։ Այլ եւս խօսքը մի՛ ընէք»։ Խօսքը մէջերնիս մնայ, ձեւի համար միայն կ'ընդդիմանար։ Ի զուր կ'ըսեն թէ սէրը երիտ հոգւոյ ինքնասիրութիւնն է. ասոն-հինգ օր իւր կնոջ հետ առանձին ապրելէ յետոյ, Սէրժ դիժգոհ չպիտի մնայ տեսնելով մեր երկուքնուս ժամանումը։ Մինչեւ Իտալիա պիտի երթանք լիճերը տեսնելու։ Եւ անդ, շրջանաւով պտոյտ մը պիտի ընենք չորսերնիս, ի՜նչ ուրախութիւն։

Բէյրօլ կարող էր ժամ մը խօսիլ, Բօնդիի ամբողջ ուղեցոյցը պարզել, Ժաննն ո՛չ եւս ունկն կը դնէր իրեն։ կը խորհէր։ Այսպէս ամէն այն ջանքերը զորս որոշած էր ընել խուսափելու համար իւր սիրած անձէն, ի դերեւ պիտի ելնէին։ Անցալ-թեւի չարաբախտութիւն մը անընդհատ կը մղէր զնա դէմ այնմ ուստից կոյս կուսաց։ Եւ իւր իսկ ամուսինն էր որ կը պատրաստէր այս բռնաբռնութիւն մերձեցումն, անխուսափելի եւ գարշելի։ Թաղծալից հեգնութեան ժպիտ մը իւր շրթունքները փոթթեց։ Տխրագնեցիկ կերպով կատակերգական բան մը կար այն ժըպտուն եւ հանդարտիկ յամառութեան մէջ որով Բէյրօլ իւր իսկ ձեռքով իւր կինը Սէրժի կը մատեցուներ։

Բէյրօլ, Ժաննի լռութենէն չփոթած, պահ մը անխօս մնաց. ապա,

—Ի՞նչ ունիք, ըսաւ։ Դուք ալ նոյն կերպարանն առիք զոր ցոյց տուաւ Իշխանը երբ խորհուրդս պարզեցի նմա։

Ժաննն գլխովը դարձուց յանկարծօրէն։ Ամուսնոյն յառաջ բերած նմանութիւնը կարի ուղղակի էր։ Վերջ ի վերջոյ այդ ամուսնոյն յիմարութիւնը տարտկալի կը դառնար։

Սեղանաւորն, իւր խօսից յոռի ազդեցութիւնը տեսնելով՝ բոլորովին յապուշ կրթեալ, շարունակեց։

—Արդեօք այս ճանրորդութիւնն անհաճո՞յ կը թուի ձեզ։ Պատրաստ եմ անկից հրաժարելու...

Մանկամարդ կինն ի գուբ շարժեցաւ այս խոնարհ ծառայականութենէն։

—Եթէ վնասակ կ'ուզէք, այո՛, ըսաւ մեղմիւ, երջանկապատ կը մնամ ձեզ։

—Կը կարծէի հաճոյակատար լինիլ ձեզ, յարեց Բէյրօլ։ Ինձ անկ է ներումն հայցել այսքան դէշ կերպիւ յաջողելուս համար։ Բարի՛ մնանք։ Ի՜նչ փոյթ գտնուած տեղը։ Ուր որ ձեզ մօտ եմ, ո՛չ մէկ բանի պիտի փափագիմ։

Մերձեցաւ նոմա, եւ հրացայտ աչերով։

—Այնքա՞ն դեղեցիկ էք, Ժա՛ննն, եւ այնքա՞ն երկար ժամանակէ ի վեր կը սիրեմ զձեզ։

Ժաննն յետս ընկրկեցաւ, անորոշ երկիւղ մը բռնուած։ Բէյրօլ, սառնիկ ոգեւորեալ, պարահանդէսի մեկնոցն անոր ուսացը վրայ ձգեց եւ դրան կողմը դիմեցավ։

—Կառքն հո՛ն է։ կրնանք մեկնիլ։

Ժաննն, կարի խռովեալ, ոտքի ելաւ։

—Դեռ վայրկեան մ'ալ սպասենք, ըսաւ։

Բէյրօլ դժկամակ դէմքով մը ժպտեցաւ։

—Պահ մ'առաջ գո՛ւբ կ'աճապարէիք։

Ճշմարիտ էր։ Բայց յանկարծական փոփոխութիւն մը տեղի ունեցած էր ի ներքսն Ժաննի։ Իւր կորովը տկարացած էր։ Ցոյժ խոնջեալ կ'զգար ինքզինքը։ Բէյրօլի հետ մեկնելու՝ եւ նեղ կառքին մէջ անոր հետ առանձին մնալու գաղափարը սոսկում կ'ազդէր իրեն։ Տարտամ կերպով կը դիտէր իւր ամուսինն, եւ տեսակ մը մշուշի մէջէ կը նշմարեր այդ խոշոր մարդը, շապկին լանջասանակն փորին ուռեցէն ճմրթիկ։ կարմիր մոլ կոյտեր կը ծածկէին նորա Օվկանեացւոց հաստ ծոծրակը, պարանոցէն վեր։ տոմիակ ականջներ որոց օղեր միայն կը պակսէին, եւ խոշոր թաւ ձեռքեր ոլոց մէկ մատին վրայ կը փայլէր, բոլորովին նոր, ամուսնութեան մատանին։ Ցեռոյ, արագասահ երեւոյթի մը մէջ կը նշմարեր Սէրժի նուրբ եւ հեգնող դիմագիծը, կապոյտ գեղեցիկ աչքերն ու երկար խարտեաշ պեխերը։ Խորին տրտմութիւն մը պատեց մանկամարդ կինն, եւ աչքերն արտասուօք լցան։

—Ի՞նչ

—Փիլիպպոպոլիս, 28 սեպտ.— Զարը, Զարուհին, Զարեւին եւ որա եղբայրը չորեքշաբթի երեկոյ ճամբայ ելան Կաւկասիա երթալու համար.

—Պէյրութ, 28 սեպտ.—Տէրտէր Ռոնդոն հանդիսին գրասենեակին մէջ խուզարկութիւնը կատարուելով, ձեռագիր չգտնուեցաւ. Բաղաքային դատարանին հարցաքննիչ դատաւորն յառաջ կը վարէ քննութիւնն, որոյ արդիւնքը պիտի որոշուի դատն՝ իբրեւ քաղաքային խնդիր՝ ի Պերլին՝ պէտք է վարի, թէ՝ իբրեւ եղեռնային խնդիր՝ ի Լայբզիկ Բարձրագոյն Ատենին առջեւ. երկրորդ տպագրութեան գրաւումը կը սատուցուի. Հանդիսին տնօրէն Պ. Ռոտենպերկի և հրատարակչաց բարեմտութեամբ գործած լինելն ստուգուած է. Կարելի է որ Օրագրոյն ձեռագիրը տուող անձն հանատատած լինի թէ պատուհասութիւնն անպիսաս էր, և այսպէս տնօրէնին և հրատարակչաց խղճմտութիւնն հանդարտեցուցած. Կը սուտի թէ ձեռագիրն հաղորդողն է չատ մեծ անձնաւորութիւն մը և ո՛չ թէ օտարագրի մը, ինչպէս կենթադրուեր էր սկզբան.

—Մակեդոնիոյ խնդրոյն վրայ խօսելով. Սլէպոտ. կը գրէ. «Զօրաւոր Մակեդոնիոյ համար, Թուրքիա պարտի Թուլկարներուն կրթիլ, ինչպէս Մահմատ Լաւատրիա, Պուլկարք անհրաժեշտ տարը մ'են օտ. իշխանութիւնս. Թուրքիոյ չպէտք է ուրեմն մեզ հետ համաձայնիլ՝ ի դէմս. հանելու համար ռուսական մեքենայութիւնները.»

—Սուազիոյ մէջ անգլեւեգիպտական պահապան զօրքն ամեն ժամանակ աւելի կը ներուի Օսման Տիկմայի Սուսանդիներուն, որք եւրոպան ուղղալին Տարտանելներէն, Սուազիոյ Գերագոյն Գրասենեակը կանոնաց Տէրդ հետեւողութեամբ, երկաթեայ չրջանակ մը կը կազմեն Սուազիոյ շուրջ, որ ըստ օրէ աւելի խստացնելով պաշարումն եւ աւելի մօտեցնելով իրենց գիծերը.

ԱՋԳԱՏԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Երուսաղիմայ Պատրիարք Ամեն. Տ. Բարսղիմէոս Սրբազան երեկ Բ. Դուռը գնաց և Բարձ. Մեծ-Եպարքոսին հետ տեսակցութիւն մ'ունեցաւ. Լատինաց կողմէ Բեթղեհեմի Տաճարին մէջ կատարուած տանգուլեանց խնդրոյն վրայ. Ն. Բարձրութիւն անմիջապէս հեռագրաւ հրաման ուղղեց Երուսաղիմայ կառավարչին՝ որպէս զի արգիլ— [illegible] հայոց տանիքներն իրենց տեղը տալուն.

Քաղաքական ժողովը վաղը ժամ 4 ին ի Դիւան պիտի գումարի ի խորհրդարան Ղալաթիոյ. Սոյն նստին հրաւիրուած է նաեւ Ազգ. Ժողովոյ Մայր Դիւանը.

Կը լսենք թէ Եւրոպիոյ առաջնորդ Արժ. Սահակ վարդապետ Այվազեան Եւրոպիայէն ճամբայ ելած է մայրաքաղաք դալու համար.

Յուզք կը ծանուցանենք թէ Մանչեսթրի Եպիսկ. տասն-հինգ օրեայ դադրման դատապարտուած է. Տպագրական Տեսչութեան հետեւեալ պաշտօնագրին համաձայն.

«Տպագրական Տեսչութիւնը նկատելով որ Մանչեսթրի Եպիսկ. լրագրին ինչ ինչ յօդուածներ հրատարակած է հանրական քանեցող իրեն եղած ազդարարութեանց, նախարարական հրամանաւ տասն-հինգ օրուան դադարման դատապարտեց զայն.

25 մարտ հարեալ 306
20 սեպտեմբեր 304

Ազգային կեդրոնական վարժարանի երրորդ տարեշրջանին առիթ. Հայկական ճարտարութիւնն և եկեղեցական երգեցողութեան դասեր սկսեր են առանցքով անխոնջ բոլոր ազգերուց. վարժարանի ընդարձակ սրահին մէջ. Դասատուն է բարեյիշատակ Նիկողոս Թաղճեանի յուշատետրի աշակերտներէն Մ. Երան Ճէ.

ՄԱՍՆԵՍ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԻ ՀԱՅՈՑ

ԴԻԵՑՈՒՄՆ

Նիստ՝ Նոյեմբեր

ՏՕՔ. ՎԱՀԷՐԱՄ Ց. ԹՈՐԳՈՄԵԱՆԻ

Ազգային առաջնակարգ բժիշկներէն Մեծ. Տօքթէօր Թորգոմեան էֆէնտիի ազգանունդրանիկ ու օգտաշատ երկասիրութիւնը, որ Պաղատատրէան գեղեցիկ տպագրութեամբ ու սիրուն դիրքով ի լոյս կընծայուած այս անգամ, իւր ընտիր պարունակութիւնովն ու տուած մեծագոյնս ծառայութիւններովն արժանի է իրատարակ սաեին որդեաց ծնողաց, սանեն լրջամիտ մարդ ձեռք գտնուելու, ըստ Մերազգի արդարատաս սեռաբերեան, որ գլուխն հանեան ալ դրոշմուած է, թէ ձգելու ոչ պարտ ինչ ոչ ինչ, այլ գտնել ուսնուցանել.

Գրքին հանդէպ ալ, որպէս ծանուցուած է Ուսեցաւ լրագրաց մէջ, ՀԱՅՈՑ ՄԻԱՑ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆՆԵ յատկացեալ է ամբողջովին.

Կը վաճառուի սոնէ գրասենեակս քովկեդրոնատեղին է Հայոց Միաց. Ընկերութեանց Գրասենեակը, Ղալաթիա, Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցի.

Գին 5 դահ. արծաթ

2126 1—5

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՇՏՕՆԱՐԱՇԽՈՒԹԻՒՆԻՆ ԱՍՏԻՃԱՆԸ ԵՒ ՊԱՏՈՒԱՆԵԱՆՆ

Մաքսային վերատեսչութեան Մահանդէս Մէնէրէլ անուանուեցաւ օգնականն Պիւրհանէտտին էֆէնտի.

Սանիլէ Միւթէմայիլ ատիճան տրուեցաւ Ադրիանուպոլսոյ կրթական տնօրէն Սուլտանի էֆէնտիի.

Երկրորդ կարգի Մէճիտիէ պատուանշան տրուեցաւ Հունգարիոյ ազգային Ժողովոյ անդամ Պ. Թալի Թոլմանի, Հունգարիոյ Թագաւորին սենեկապետներէն Պ. Սէնտրաբի և Հունգարիոյ Ակադեմիոյ անդամ Պ. Կալիա ասպետին որք մայրաքաղաք կը գտնուին.

Երրորդ կարգի Մէճիտիէ՝ Հունգարացի Պ. Բօլ Թիմէրի. Նոյնպէս ալ և այլ կարգի պատուանշանք Հունգարացի մէկ քանի երեւելի անձնաւորութեանց.

ԱՍԻԱԿԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆԻ ԵՒ ՓՈԽԱՌՈՒԹԻՒՆԸ

Ասիական երկաթուղեաց շինութեան և մէկ ու կէս միլիոն ոսկւոյ փոխառութեան պայմանագրոյն կիրառմը վերջին վայրկեանն յետաձգուեր է. կը սուտ, վասն զի կայս. կառավարութիւնն և Պ. Բաուլա չեն համաձայնիր եղեր պարբերաբար լինելիք վճարմանց գումարին քանակութեան վրայ. Տեսչութիւնի ներկայացուցիչը նախ և առաջ կուզէ եղեր ապահովել յաջորդիկներին Մաւզերեան գինագործարանին կողմէ յանձնուելիք հրացանաց վճարումն.

Նիկոմիդիա-Էնկիւրիի երկաթուղւոյ գծին շինութեան պայմանագրոյն որ բանադրութեանց համաձայն՝ այդ գծի շահագործման պայմանաժամն 99 տարի որոշուած է. Կայս. կառավարութիւնն Հայոյ Փաշա-Նիկոմիդիա գծին իւրաքանչիւր քիլոմէթրին համար՝ 10,300, իսկ Նիկոմիդիա-Էնկիւրի գծին՝ 6000 ֆրանքի հասոյթ մը ապահոված է.

Ըստ նոյն պայմանագրոյ, Նիկոմիդիա-Էնկիւրիի գծոյն շինութեան ծախսուց համար իւրաքանչիւր քիլոմէթրին 6000 անգլիական ոսկի պիտի ծախսուի և ոչ աւելի.

ՕՏԱՐ ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՆՔ

Օտար նամակատանց վակիան ինդրոյն համար Վեսմ. Տաստեան էֆէնտիի նախագահութեամբ կազմուալ յանձնաժողովն, որ Ժամանակէ մ'ի վեր դադրեցուցած էր իւր նիստեր, օտար պատուիրակք Վիեննայէն հրահանգի սպասելու պարտաւորուելով լիներնուն պատճառաւ, երեկ վերսկսաւ իւր աշխատութեանց.

Այս յանձնաժողովի, զոր կը կազմեն Պերատական Խորհրդոյ անդամ Դարաթոտորի էֆէնտի, Բ. Դրան իրաւագէտ խորհրդական Վանճ. Դարբինել էֆէնտի ու Նէշէր էֆէնտի և աւտրիական դեսպանատան խորհրդական ու առաջին թարգմանն, երեկ ի Դիւան գումարուելով երկարօրէն խորհրդակցեցաւ. Սոյն նստին մէջ աւտրիական դեսպանատան պաշտօնեայք ինչ ինչ առաջարկներ ներկայացուցին և յանձնաժողովն որոշեց իւր յաջորդ նստին մէջ, որ տեղի պիտի ունենայ շաբաթ, կարծեաց պիտի անկանի մը կատարել այդ ներկայացմանց վրայ.

ԿԱԼՈՒԱՌԱՀԱՄԱՐԻ ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

Ինչպէս յայտնի է կալուածահամարի վարչութիւնը Բաղաքապետութեանէն անջատուելով Եվմանական նախարարութեան կցուած է. Արդ. ըստ այմ, Բաղաքապետութեան պաշտօնատան մէջ գտնուած կալուածահամարի ճիւղին հաւաքիչք և գնահատող պաշտօնեայք Մաղիլի պաշտօնատունը պիտի փոխադրուին. Բաղաքապետութեանց չրջանակներու մէջ գտնուող կալուածատուրքի պաշտօնեայք իրենց տեղերը պիտի մնան և ուղղակի Եվմանական նախարարութեան հանգուցութեան ներքեւ պիտի գործեն. Ըստ առաջնոյն թաղապետութեանց չրջանակներու մէջ պիտի կարգադրուին կալուածոց արժէքն յայտնելու համար ծագած խնդիրներ, սակայն այս առթիւ եղած բողոքները պիտի քննուին Մաղիլի ժողովոյ մէջ և ելթէ կալուածատէրը չի բաւականանար պիտի կրնան Պերատական խորհրդոյ դիմել. տրուած որոշումը վերարկնել տալու համար. Ըստ առաջնոյն թաղապետութեանց չրջանակներու պիտի վճարուի կալուածատուրքն հանդիսին յատկացեալ հարիւրին տիւրք. Նոր նիստեր պիտի գործեն Ամենայն Հայոց Պատրիարքութեան մէջ. Ժողովոյ ամենն կոչմամբ գործակցութեամբ Պ. Գարեգին Գ. Գալֆայեանի. Ամենայն Հայոց Պատրիարքութեան Ներքին Գործոց Ներկայացուցիչ Գ. Գ. Գալֆայեան. Ամենայն Հայոց Պատրիարքութեան Ներքին Գործոց Ներկայացուցիչ Գ. Գ. Գալֆայեան. Ամենայն Հայոց Պատրիարքութեան Ներքին Գործոց Ներկայացուցիչ Գ. Գ. Գալֆայեան.

ԱՄԱՆԱՏԻ ԵՒ ՄԵԿՆՄՈՒՆՔ

Երեկ մայրաքաղաքս Ժամանեցին Ադրիանուպոլսոյ դատական գործոց տնօրէն ու վերաքննիչ ատենի նախագահ Ենվէր պէյ՝ Կեղիպոլսէն, Եանեաի նախնական դատարանի հուգուգի ճիւղին նախագահ Ալտիւրրահման Նէեմպ էֆէնտի՝ Եանեայէն և Հանրային Պարտուց վարչութեան գերմանական պատուիրակ Պ. Կէշէր, որ արձակուրդով բաղնակայ կը գտնուեր. Ներսպայէն.

Երեկ մայրաքաղաքս մեկնեցան Տէրսիմի գաւառին Հաղուակալ Շեվքեթ պէյ՝ յիւր պաշտօնատեղին, Թուլչայի տանտէր հիւպատոս Տիմիթրաքի էֆէնտի ի Թուլչա և Եգիպտոսի ռուսական ընդհանուր հիւպատոս Պ. Դոլոնտեր ի Դանիրէ.

ԱՅՏՐՆԻ ԵՐԻԱԹՈՒՂԻՆ

Իզմիր Այտրնի տօնական երկաթուղեայ ընկերութեան ընդհ. ժողովոյ վերջանալեայ 61 րդ նիստը տեղի ունեցաւ սեպտ. 13|25, երեքշաբթի օրն ի Լոնտոն. Սոր ճորճ Ռիբպտոս կը նախագահէր այդ գումարման և տեղեկագրոյն ընդունելութիւնն առաջարկեալ դուսա թէ թէ վերջին վեց ամսոց մէջ ընկերութեան նուազ հասոյթն եղած է 69,005 օսմ. ոսկի, մինչդեռ 1887 տարւոյ մի և նոյն ժամանակամիջոցի հասութեց գումարն էր 84,358 օսմ. ոսկի. Այս նուազում յառաջեկած է վերջին երաշտութենէն որ մեծապէս վնասած է այն գաւառաց ուստից կ'անցնի երկաթուղւոյ յիշեալ գիծն. Այս կերպով փոխադրութեան նուազման վնասն առ նուազն 60,000 ոսկւոյ կը հասնի. Եռաշտութեան վնասաբեր հետեւանքները դադրած են այժմ և ներկայ վերջամուջի հասոյթք գոհացուցիչ առաւելութիւն մը ցոյց կուտան.

Առաջին 12 շաբաթներու խառն հասոյթը բարձրացած է 64,703 ոսկւոյ, որմէն նախորդ տարւոյ միեւնոյն ժամանակամիջոցի հասոյթներէն 21,100 ոսկի աւելի. Բարձրմունք աւելի ևս ապրեալ եղած են վերջերս, ըստ որում տարւոյ 15ին և 22ին վերջացող շաբաթներու հասութեց գումարներն են 9,747 եւ 8,600 օսմ. ոսկի. Նախագահը կը կարծէր պէտք է նկատուի, ըստ որում յառաջագոյն մէկ ամսուան մէջ գոյացեալ մեծագոյն հասոյթն էր 8,000 ոսկի. Ընկերութեան տնօրէն Պ. Բիւրքը խոսք առնելով. կը յարէ իւր կողմէ թէ դեպի նաւահանգիստ կատարուած փոխադրութիւնք շատ բաւականաց են. Դեռ 14 շաբաթ կը մնայ ներկայ վերջամուջին լրացման համար, և ինք պիտի զարմանայ եթէ այդ 26 շաբաթներու հասոյթք սքանչելի արդիւնք մը չարտադրեն.

Այտրնի գիծն երկրագործական համար նոր արտոնութիւնք կայս. Ցեղանոյ շնորհուած է ապրիլ 18ին. Ցեղանոյ ամսոյն տեղի ունեցած գումարման մէջ, բաժնետէրք արտոնած էին վարչական խորհուրդն՝ հարկ եղած միջոցները ձեռք առնուլ աշխատութեանց սկսման և պէտք եղած դրամագլխոյն հայթայթման համար. Այս յանձնարարութիւն կատարուած է և գոհացուցիչ յառաջդիմութիւն մը կը նշմարուի. Ընկերութիւնն վարչական խորհուրդը կը կարծէ թէ Լուտեմիչէն ի Պայանդրը շինուող երկաթուղւոյ ճիւղը պատրաստ պիտի լինի նոյեմբերին և թէ երկու տարուան մէջ ամբողջ գծի 197 մղոնն ամբողջովին շինուած լինելով, պիտի բանի. Պ. Բիւրքը գոհութեամբ կապահովէ բաժնետէրերը թէ այնպիսի գործ մը ստացուածք մ'ունին որոյ հասոյթն հետզհետէ պիտի աճի.

Նաեւ գնդին հնձոց մասին տրուած տեղեկութիւնք ևս յոյժ գոհացուցիչ են. բան մը, որ մեծ առնչութիւն ունի յիշեալ երկաթուղւոյն հասոյթից բարգաւաճման հետ.

Վարչական խորհրդոյ տեղեկագիրը կընդունուի միաձայնութեամբ.

ԿԱԼՈՒԱՌԱՌՈՒՄ

Տէֆթերխանէի վարչութիւնը, նկատելով որ այլ և այլ տեղերու ժողովուրդն իրեն սեպհական հողերու կամ կալուածներու վաճառումը կամ գրաւումը պարզ Սնդիներով կը կատարէ, նկատելով որ գիւղերու և թաղերու իմամներն ու մուխթարը, որք կը պարտին այս տեսակ գործողութիւններու տեղեկագրել Թափուի պաշտօնից և Տէֆթերխանէի վարչութեանց, պարտաւորեցնելու համար ծագած խնդիրներ, սակայն այս առթիւ եղած բողոքները պիտի քննուին Մաղիլի ժողովոյ մէջ և ելթէ կալուածատէրը չի բաւականանար պիտի կրնան Պերատական խորհրդոյ դիմել տրուած որոշումը վերարկնել տալու համար. Ըստ առաջնոյն թաղապետութեանց չրջանակներու պիտի վճարուի կալուածատուրքն հանդիսին յատկացեալ հարիւրին տիւրք.

Նոր նիստեր պիտի գործեն Ամենայն Հայոց Պատրիարքութեան մէջ. Ժողովոյ ամենն կոչմամբ գործակցութեամբ Պ. Գարեգին Գ. Գալֆայեանի. Ամենայն Հայոց Պատրիարքութեան Ներքին Գործոց Ներկայացուցիչ Գ. Գ. Գալֆայեան. Ամենայն Հայոց Պատրիարքութեան Ներքին Գործոց Ներկայացուցիչ Գ. Գ. Գալֆայեան.

ԹԱՍՖԻԼԻՅԻ ԱՐԺԷԹՈՒՂԻՆ

Եվմանական Ժողովն հրատարակած է Թասֆիլիէի արժէքողից անցեալ յունիս, յուլիս և օգոստոս ամսոց հայիւն. Ըստ այդ հաշուեցոյցի, երեք ամսոյ մէջոյն, մայրաքաղաքիս կառավարական պաշտօնատանց մէջ 32,295,510. իսկ գաւառաց մէջ 117,934,780 դրուշի Թասֆիլիէի այժէթուղիք ընդունած են և այժմ չորքերորդեան մէջ կը գտնուի 29,370,260 դրշ. արժէթուղի.

Աւստրիական դեսպանատան առաջին թարգման Պ. որ Դալ և ռուսական դեսպանատան առաջին թարգման Պ. Իվանով երեկ Բ. Դուռը գնացին և յանդարձար տեսակցեցան Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին հետ.

—Նեւյորք կը պատմէ թէ նախընթաց իրիկուն արեւելեան երկաթուղեաց գծի պահապանները մին դիպուածաւ կը յղէր Մաքրի-Դիւզի և Իտի-Գուլէի ճանապարհն վրայ, երբ երկու գիծերուն մէջտեղ նշմարեց երկաթեայ ձող մը որ հողին մէջ տնկուած էր. Տարակոյս չկար որ երդեանական նպատակաւ կատարուած փորձ մ'էր այս. պահապանը, առանց ժամանակ կորսնցնելու սկսաւ ձօրն հանել. Հազիւ ուսարտած էր, երբ թիւ 23 կառատուսքն, որ Մաքրիգիւղէն կուգար, արտոնէն անցաւ սովորական արագութեամբ. Այսպէս վտանգն ուսարէն ուսնէն յետոյ, պահապանը մտերը նշմարեց խումբ մը գաղիականներ որոց վրայ կասկածեցաւ, ուստի կարգան վազեց և իմաց տուաւ կայարանապետին. սա ևս յանձնարարեց տեղւոյն երկու ոստիկանաց որ ձերբակալեն գաղիականներն. Անհատապէս սա է որ, կը յարէ յոյն թերթը, երկու ոստիկանք պատասխաներ են թէ «իրենց վերաբերեալ գործ չէ այն».

—Մավրէրեան գինագործարանին Կ. Պոլսոյ Ներկայացուցիչ Պ. Հիւսէր այս օրերս Սպասպարեան Դուռն յանձնած է 15.000 նոր հրացաններ.

—Երեկ Սեր Ռոմ ուղեւորող Մասսուսէի շոգենաւով տասն հինգ չարագործներ աքսորուեցան. Առանցքի 12ը՝ Սամսոնի ճամբով ի Սերաստիա եւ ի Կեսարիա և երեքն ալ՝ Տրապզոնի ճամբով այլ և այլ գաւառներ.

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

ԱԺՈՆՆ ՀՈՎԱՍ

Պերլին, 2 հոկտ.

Պ. Ժէ Ֆրէյն իւր հարցաքննութեան մէջ յայտնարարեց թէ Ֆրեսուրիքի կայսրն իրեն յանձնած էր իւր Օրագրոյն ձեռագիրն, մեկնաբանն երեք տարի մերթը հրատարակելու համար.

Վիլհէլմ կայսրն երեկ Մինիխիս էր. վաղը Վիեննա պիտի հասնի.

Պրէնք, 2 հոկտ.

Երեկ, ի Բուդապէշ, ռուսն հրդեհ մը 600,000 ֆրանքի կորուստ պատճառեց.

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ԶԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Պարսկաստան, 21 սեպտեմբեր

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈՍԱՆԱԿԱՊԻՍ

ամենաբարձրագոյն վրայ (պանդրսի)	109 3/8
3 » » (գնդակներ)	109 3/4
3 Դանգիի » (պանդրսի)	26 7 1/2
3 » » » (գնդակներ)	26 15

Օսմանեան Թղթադրամ

		Գնդակներ
Երեկ երեկոյ գոց. (Մինչ. [1])	Ոսկի	16 23
Գերագոյն գոցանկեն վերջը	»	16 23
Բնդարձ մէջ	»	— —
Առաւաւոտեան բացուելուս	» Գ. Կ.	16 21
Բարձրագոյն գին	» »	16 21
Նուազագոյն »	» »	16 21
Կէս գրին	» »	16 21

ԻՄԻՊԻԴԱԶԻ ՏԱՒԻԼԻ

Երեկ երեկոյ		37 27
Այս առաւաւոտ	Գ. Կ.	37 25
Կէս գր	»	37 25

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵԹՈՒՂԻՆ

Փոխառութիւն 1858) A	Ոսկի Գ. Կ.	25 20
» 1862)		
» 1860)		
» 1863) B.	» »	15 25
» 1872)		
» 1865)		
» 1869) C.	» »	16 21
» 1878)		

ԳԱԼԱՏԱՅՈՒՄԻ

Օսմէթէ լիրէներ	Ոսկի Գ. Կ.	4 11
Գրեսան լիրէներ	» »	8
...գր գրեն	» »	7
Փոս. Դանէ է ֆրէներ	» »	4 30
Գրեսանէ	» »	460
Բուլարի երկրորդի	Ֆր.	47 25
Ռուսերէն գր. Ընդերիէ	»	— —
Բանկնոտների Լատերէն	»	116

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՎ

Օսմանեան ոսկի	Դրշ. ...	100
20 Ֆրանկոց	» ...	87 25
Անգլիական ոսկի	» ...	110 26
Ռոլ. Իմպերիալ	» ...	92 1
Գերմեր	» ...	51 20
Ռուսական ֆրանկաստ	» ...	8 57
» ասիական	» ...	76
Ֆլորին	» ...	— —
Մեր. ասի. (տարբ.)	» ...	108 18
Վենետիկ	» ...	193 20
Լիզբոնց	» ...	194
Ամստերդամ	» ...	108 20
Ֆրանֆուրտ	» ...	11

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԳՈՐՍԱ

Լոնտոն, 2 հոկտեմբեր ժամ 5 վայր. 15 երեկոյ

Անգլ. գրամոլիսք		97 3/16
Օսմ. »	Ոսկի Գ. բացուելուս	15 1/4
» »	» գոցուելուս	15 3/8
» »	» Կ.	25 1/4
» »	» Բ.	—
» »	» Գ.	—
Օսմանեան 1871		85
Փոխառութիւն 1877		97
Պանք Օսմանի		11 1/4
Ռուսական փոխառ. 1873		98 3/8
Եգիպտական միասնակ (Ունիֆիտէ)		84 1/8
» առանձին (դիսիմիլիսիէ)		102 1/2
Տարբեր Սահմանի		79 1/8
Սամանիոյ (փոխառ. (ոսկիով)		101 1/2
Լոնտոնյան պարտատերերի 4 %		— —
Փոխանակութիւն Փարիզի վրայ		— —

Վիեննայ, 2 հոկտեմբեր ժամ 4 երեկոյ

Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	121 85
Օսմանեան երկաթուղի	28

Լոնտոն, 1 հոկտեմբեր ժամ 3 վայր. 15 երեկոյ

Ռուսական Ոսկիի 4 1/2 %		105 70
» » 3 %		82 60
Օսմանեան թղթադրամ Ոսկի Գ. բացուելուս		15 37 1/2
» » » գոցուելուս		15 32 1/2
» » » Բ.		— —
» » » Գ.		15 30
Օսմանեան երկաթուղի		48 25
» Ռեմիի բաժնետիրոջք		490
Պանք Օսմանի		588 75
Դրեսան Լիսնէ		698 75
» Ֆենիքս		1870
Բանկնոտաց Լիսնէ		1811 25
Սուեզի ջրանցք		2287 50
Ռուսական 5 % 1877 թ.		102
Լոտարեան Ոսկի		97 10
Եգիպտական (տարբեր)		75 1/8
Եգիպտական միասնակ		428 25
Բրեսիլի թեմբրը		400
Հելլենական 5 %		412 50
Ֆէնք Լիսնէյսի վրայ		25 40

ՊԱՐԶ ՕՐԱՑՈՅՑ

1889

ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ ԿՐԻՍՏՈՍԻ

Սեր-Խոնարհութիւն

Ս. Փրկչի Ազգային Հիւանդանոցի

ԳԻՆ 40 ՓԱՐԱ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Գ. ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ (ԱՐՄԵԱՆ)

Կը գտնուի Ազգային Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան գրասենեակը. Կ. Գալաթիա Մեծ-Նոր-Դան, Մինասեան, թիւ 48, 49, 50, և գրաբար հայ գրականաց մէջ.

Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան ինքը ձեռնարկեալ գործերեն գանձական չեն. 2041

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՍՓՈՓԱՆՔ ՌԱՄԿԻՆ

ԳՐԵՑ

ՄԵԼՔՈՆ ՍՈՂԱՆԵՆԻՍԵԱՆ

Հանրաճանաչ գրիչներուն յայտնի հեղինակը կը ներկայէ հայ ընթերցասէրաց գանազան գրեանք և կը հրատարակէ ազգասիրաբար.

Գինն է 5 դրշ.

Կը գտնուի գրավաճառաց քովն և Լրագրատարածողաց. 2026 4—8

ՎԵՐԱՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ ՔԻՍԱՆԱՑԻՆ

Հռոմէն եկած տետրակ մը, լատիներէն ու հայերէն տպագրուած, բանական յուշեր հանրային կարծիքն, Հռոմ յաւետ այդ առանձնայնորէն ունի՝ թղթի կտորով մը փոքրիկ յարուցանելու. Եւ յաւետ յանձնարարեալ. Հռոմ ժողովուրդ ու կառավարութիւն միանգամայն կը յուզէ. Պապերու պատմութեան ծանօթ անձանց անանուն չէ սոն պարգայն. Ոմանք կրնան թէ կրօնից ու հաւատոյ առանձնայնորէն է այդ և ոչ Հռոմէական կրօնին կամ Հռոմէական Քահանայապետին. Կրօնքներն, արդարեւ, տապարեն մեծ դեր մը կը կատարեն և մեծ ազդեցութիւն ունին. սակայն և ո՛չ կրօն մը թերեւս ամբարն ընդարձակ և ազգեան բազմադեպ պատմութիւն մ'ունի որքան Հռոմէական կրօնքն. Եւ ամենէն ամրապինդ, ամենէն հաստատուն ամենէն պահպանողական այդ եկեղեցի է որ ամենէն աւելի շարժում յառաջ կը բերէ իւր շուրջ. Ան տարօրինակ անբնական կը թուի. սակայն յոյժ պարզ է սոն երեւոյթին բացատրութիւն. Հռոմէական եկեղեցին—հակառակ հայաստանեայց եկեղեցւոյն—անպարտ հպատակութիւն կը պահանջէ. մինչդեռ մարդկային մտաց և ընկերութեանց գարգացման պայմանն է ինքնորեն գործունէութիւն. Հռոմ կը գերիշխի ու կը տանջուի. Հռոմ չընդունիր թէ Հռոմէական հեղինակ մը գնահատէ բողոքական մատենագիր մը. Հռոմ կը գերիշխի ու կը տանջուի. Հռոմ կը գերիշխի ու կը տանջուի. Հռոմ չընդունիր թէ Հռոմէական հեղինակ մը գնահատէ բողոքական մատենագիր մը

նական զգացումն։ Աստուածաշունչն մեջ նկարագրուած ժողովուրդը տեսական մը չէ, իրականութեան կատարելագոյնս կը համապատասխանէ։ Միրիէլեամի թաղումը մոռցուած չէ։ Իսկիւտարի գերեզմանատան դէպքը մոտաւորագոյն է։ և Հայ ժողովրդեան մէջ, մանաւանդ իգաւառս, կրօնական զգացման սաստկութեան մեծագոյն ապացոյցը չէ՞ յուսախաբութիւնը զոր Ամերիկեան կրօնատարած Ընկերութիւնը կրեց, և զոր կը կրէ նոյնպէս —զոր դեռ երէկ կրեց— Հռոմայ քահանայապետը։ Տենսուեցաւ Լիւսն ժԳ-ի չրջաբերականին առթիւ թէ Պօլսոյ մէջ գաւառներէն ոչ նուազ ներոյժ է կը բօնական զգացումն կամ ուրիշ բառերով ազգային եկեղեցւոյ անկախութեան պահպանման նախանձախնդրութիւնը։ Խե՛ղճ Պատրիարքարան մը, խարխուլ, անհասոյթ կամ ոյր հասոյթն հաղիւ իր անձկասակաւ անհրաժեշտ ծախուց կը բաւէ, որ պարզ խօսքով էրբ չունի, ուրախ իսկ չունի։ Սակայն այդ Պատրիարքարանն՝ իր այդ վիճակին մէջ՝ դեռ կարող է բարոյապէս մրցիլ աշխարհի մեծագոյն զօրութեանց դէմ, ոյր կը մտաբերին հպիլ Օսմանեան հովանոյն ներքեւ անվթար մնացած այդ ազատ եկեղեցւոյն կանոնադրութեան։ Մեզ լիապէս կը բաւէ մեր բարոյական զօրութիւնն։

Այլ սակայն —և սոյն նիւթոյս վրայ պիտի ծանրանամ գլխաւորապէս— այս վեհ եկեղեցին, ոյր պաշտօնեայր ի հնումն ազգային քաղաքակրթութեան մեծագոյն սատարներն եղած են, այսօր՝ ներուի ըսել անգամ մ՚այ՝ ոչ ևս ունի իրեն արժանի պաշտօնեաներ։ Եկեղեցւոյ պաշտօնեայ ըսելով կիմանամ մասնաւորապէս քահանաներն, անոնք որ ամեն մկրտութեան ներկայ կը գտնուին, անոնք որ ամեն գլուխ՝ չինական կամ իշխանական՝ կը պսակեն, անոնք որ ամեն հաւատացեալ կ՚ընկերանան իր վերջին հանգստարանն, անոնք որ կին ունին և ամենէն աւելի կրնան գիտնալ թէ ի՛նչ է կեանքն, անոնք որ կ՚առնուն ժողովրդեան բերնէն՝ պաշտօնական կամ անպաշտօն խոստովանութեանց պահուն՝ իր հանապազօրեայ գործոց համարն, անոնք որ ժողովրդեան պէս մկրատ կամ մուրճ գործածած են ու գործոց աշխարհին պայմանաց ծանօթ են, անոնք որ ժողովրդի զուարճն պէս նպարավաճառին ու սպավաճառին հետ սակարկութիւն կը-նեն ու տոպրակով տուն կերթան, ուր կը մխրճին ընտանեկան կենաց կազդուրիչ բաղցրութեան մէջ։ անո՛նք, եկեղեցւոյ սոյն ժողովրդական պաշտօնեաներն են որ պէտք է շատուշատ ուսումնական ծանօթութիւններ ստանան, շատ լաւ դատելու կարողութիւն, շատ փափուկ ճաշակ, շատ ձիրք ու շատ բարձր դաստիարակութիւն ունենան՝ ի մի բան։ Քանզի անոնց առջեւ՝ քահանայից առջեւ՝ կը ծնրադրենք, քանզի ձեռք կը դնեն քահանայք մեր գըլխուն վրայ, պէտք է որ անոնք, անոնք մանաւանդ գիտութեան լայն պտղոտաներէն անցած ըլլան, պէտք է որ գաւազան կրելու կամ՝ այլ բանիւք՝ ժողովրդեան առաջնորդելու արժանի ըլլան ըստ ամենայնի։

Աշխարհիս հնագոյն և իմաստնագոյն ազգին օրէնսդրութիւնն ընկերային դասակարգերուն մէջ առաջին տեղին կուտայ քահանային։ «Պրահմանն առաջին խորհրդականն է իշխանին, օրինաց մեկնիչն, ամենազգի վէճերու և ամեն վերահաս դժուարութեանց վերջին դատաւորն։ Հուսկ ապա միմիանդրն է դերագոյն ի մէջ մարդոյն և աստուածութեան, ըստ որում մեծ պատարագչի պաշտօնն իրեն կը պատկանի։» Մանու՝ քահանային կը հնորէ նիւթական բացառիկ արտօնութիւններ ալ։ «Պրահմանն՝ երբ պէտք ունենայ՝ իրաւունք ունի ուզածն առնուլ ամենուն չտեսարանին, արտին կամ տան մէջէն, սեփականատեառն նախապէս ազդ առնելէ յետոյ։» Սակայն, այս առանձնաշնորհման փոխարէն Հնդիկ օրէնսդիրը կը պահանջէ զի քահանան իւր ընթացիքն արժանաւոր սոյն չնորհաց։ Մարբ և գիտուն, քահանան պիտի սրբէ ժողովուրդն, եւ աստուածութեան պիտի բարձրացնէ զայն աղօթիւք ու գիտութեամբ։ Լամբրոնացին ալ չը՞գրեր։ «Քահանայ՝ ըստ մերումս պատչաճեալ լեզուի՝ մարդոյ կամ սրբիչ անուանի։ Սրբութիւն հայցէ, քանզի քահանայ է, որ թարգմանի մարդոյ կամ սրբոյ, և սրբէ զժողովուրդն աղօթիւք»։ Բայց ուշադիր մարդն է միանգամայն մարդ քիչոտիկեան, ըստ որում Աստուած գիտութիւն, ճշմարտութիւն, կատարելութիւն է։ Եւ արդարեւ, որպէս ըսինք, եկեղեցականը մեր ոսկեդարուն՝ առաջին մտակալ անձինքն եղած են և ուղղութիւն տուած են մեր լեզուին ու մեր գրականութեան։ Քրիստոնէութեան չըրջանէն յառաջ ալ՝ մոգք կը հանդիսանային առաջնորդ ժողովրդեան ըստ հոգեւորականին, ըստ իմացականին և նոյն իսկ ըստ մարմնականին, որպէս Պրահմանք ի Հնդիկս։ Մոգութիւն ուսումն է աստուածպաշտութեան, աստեղագիտութեան և բժշկութեան։ Մոգն էր միանգամայն քահանայ, ուսուցիչ, բժիշկ։ Ասոնք ի մարմնոյն ի բաց փարատելու համար մոգն ոչ միայն բոյսեր կը գործածէր՝ այլ բուժական յատկութիւններն ուսած էր, այլ և ձեռքերն հիւանդին վրայ կը դնէր, կը կախարդէր (incantation)։ Անտի հռչակաւոր անունն։ Եւ՝ լուրջ գիտնոց կարծեօք՝ այդ կախարդութիւնը խարեբայութիւն չէր։ Վերայեալ այն երգերն ոյր ամենէն աւելի մոգութեան բանաձեւի մը՝ հանդերձի մը՝ կը նմանին, ամենքն ալ անկեղծութեան նկարագիրն ունին, կը վկայէ Պիւռնուֆ։ Կրօնի պաշտօնէից այս առաւելութիւնը բնականօրէն յառաջ կու գան ընկերութեանց նուազ զարգացեալ վիճակին մէջ, ուր ընկերութեանց բոլոր դասակարգք՝ բացի կրօնականաց դասակարգէն՝ զբաղած են օրն ի բուն արտին մէջ բնութեան հետ կամ անասնոց հետ կամ նմանեաց հետ մաքառելու, որպէս զի հայթայթեն իրենց օրապահիկն և աստուածոց նուէրներն՝ օրով կապրի քահանան։ Քահանան, այդ զբաղումներէն զերծ, կ՚ուսանի սուրբ գիրքերը՝ զոր ժողովրդեան պիտի բացատրէ, կ՚ուսումնասիրէ բնական երեւոյթներն, աստեղաց ընթացքն, հողոյն ու ջրոյն այլ և այլ արտադրութիւններն, այլ բնականօրէն աւելի կը գրաւեն իւր աչքերն ու միտքն՝ աւելի սրատես ու քաջալարժ։ Քահանան ամենէն առաջ կը ստանայ դրական ծանօթութիւններ բնութեան վրայ և զանս լօգուտի կիր կ՚արկանէ հողագործութեան, արհեստոց, առեւտրոց, նաւարկութեան, առողջապահութեան։ Սոյն ծանօթութիւնք կը յայտնուին սուրբ գրոց մէջ։ մասնաւորապէս Ուբավեստայից բաղումք գլուխներն նուիրեալ են գեղարուեստից վրայ ճառերու, գիտական քննասխսութեանց և իմաստասիրական վիճաբանութեանց։

Այսպէս էին Պրահմանք, այսպէս էին Մոգք։ Կը սրբէին ժողովուրդն ոչ միայն հոգեւոր ախտերէ այլ և մարմնաւոր հիւանդութիւններէ։ ոչ միայն աղօթիւք կը սրբէին այլ և գիտութեամբ։ կը հռչէին նոքա՝ բառին ընդարձակագոյն նշանակութեամբ։ Քննել իրենք սկսան. իրենք առաջին իմաստասիրական դրպրոցն հիմնեցին. իրենք նախ զգացին և բացատրեցին էնէրկիկ՝ ա՛ն երգերուն մէջ ոյք առաջին մատենագրութիւնն են և ոյց վրայ դեռ ապագայք ալ զքանչացեալ պիտի մնան։ Ո՞վ ունի գիտութիւն, ո՞ տաղանդ, ո՞ ներշնչում. ո՞վ ունի «գեղեր ամբրիչ», ո՞վ է յալոհոպէնոյան.—Քահանան։

Եւ այժմ բաղդատենք մեր մոգերուն հետ՝ մեր արդի քահանաներն։ Համեստ են արդարեւ ու չնորհալի՝ Տուտուխեանի բաղդը լեզուաւ՝ թէ հայ քահանաներն ընդհանրապէս. սակայն քահանայն, «աւագն ի պաշտօնեայս տեառնէն», ի մարդիկ ոչ եւս է աւագն՝ որպէս էր երբեմն։ Եւ ա՛յս է որ կը փափաքինք, ա՛յս է որուն վրայ կը խորհինք յաճախ, երբ մեր աչաց առջև կը պատկերանայ մեր ժողովրդեան ողբալի վիճակը.—Քահանային վերահասատութիւնն։ Եթէ հայ ժողովուրդն ի գաւառս կը դիմադրէ Հռոմէական և Ամերիկեան կրօնատարածութեան փորձերուն ու փորձութեանց, սակայն այլուստ աւելի մեծ փոանգներ կը սպառնան ժողովրդեան գոյութեան։ Թերթօնն է որ այսօր կը վարէ ժողովուրդն։ և փարձառու հեռատես անձինք՝ մահն ի հոգին՝ կ՚աղաղակեն թէ, թերթօնն ի կիհ կրստեան պիտի վարէ ժողովուրդն։ Ամուսնութիւնք, արդարեւ, զգալի կերպիւ նուազեցան... Թերթօնին երեւումէն ի վեր։ Անտարակոյս ա՛լ պատճառք ալ գործակցեցան յայսմ, սակայն բարոյականին անկումն, ներկայ ժամանակիս ամենէն մեծ վիպասանին՝ Զոլային՝ իսկ վկայութեամբ, արդիւնք է վէպին կամ վիպային գրականութեան։ Նիւթապաշտ իմաստասիրութիւնն ալ, որ սակաւաթիւ ընտրելոց խուսքի մը համար մտաւոր զբաղումմ՚է, գրգիռ մ՚և արդարացումմ՚ը կ՚ըլլայ բազաց համար անբարոյականութեան, բաւին ամեն նշանակութեամբ։ Արդ, ո՞ւր է քահանան որ պիտի սրբէ ժողովուրդն։— Ցիշեմ օրինակ մը քահանային ազդեցութեան։ Երրոպա ուսումնառած մէկ կարեւոր անդամն մեր դերդաստանին՝ Բարիզէն կը վերադառնայ կատարեալ նիւթապաշտ։ կարդացած է Վոլդէռ, Հէլվէտիուս և բոլոր ութեւտասաներորդ դարն։ ուղիղ հոգւոյ տէր, պարկեշտ, այլ ամպարիշտ քահանայի երես տեսնել չուզեր, ոչ եկեղեցի մտնել։ ամեն առթիւ կը ծիծաղի հաւատալեաց նիւթերուն վրայ, Հայաստանեայց եկեղեցւոյն վրայ, եկեղեցի չենօղներուն և եկեղեցի դաւոնչներուն վրայ։ հարկն, որ բարեպաշտոնն է, Պաւեան ամիրային ազգական ու պաշտօնեայ, կը տագնապի։ ի՞նչ ընել, ո՞ւմ դիմել։ Այն ժամանակ մեծ քահանայ մը կար Իւսկիւտար, «աւագ ի պաշտօնեայս տեառն», զի վարդապետաց և եպիսկոպոսաց իսկ կ՚ուսուցանէր. քահանայ մը՝ որ կը պատարագէր, այլ և ժողովոյ կը նախագահէր և ժողովրդեան կը բարոյէր։ Ցաղնապարոյր հարկն նմա՝ կը դիմէ, Իւսկիւտարի Տ. Յովհաննէս Աւագ քահանային։ Դէմ առ դէմ կու գան քահանանուս Վլադեռի սանն։ Եւ... այն օրէն ի վեր եկեղեցի կ՚երթայ Բարիզեան անաստուած հայ երիտասարդն։ Այսպէս է ճշմարիտ քահանային ազդեցութիւնը։ Կը մոգէ նա։ հրաշք կը գործէ։ կ՚ուղղէ և կը սրբէ ընկերութիւնն։ Ե՞ր էկ գիրք մը տեսայ նոր հրատարակուած, նոր հասած Բարիզէն։ վերնագիրն է... տարօրինակ վերնագիր, սարսափելի։ գուշակ՝ գեղ... Յիշարանը պղտոր ոչ։ Քանզի, ո՜հ, ա՛յն դարուն հասած ենք, յորում մանկունք իսկ յիմարանոց կ՚երթան, մանկունք իսկ անձնասպան կ՚ըլլան։ Հազար ու մէկ տարիքը կը միանան հին դարուց անծանօթ չարիքներ յառաջ բերելու համար մեր դարուն մէջ, մինչ ևս քան զեւս կ՚անհերեւութանան հին դարուց բարիքներն։

Երբ կուրծքերն, աւա՛ղ, հեռզհեռէ կը գոգանան, երբ աչքերն ևս քան զեւս կը տկարանան, երբ ջղային հիւանդութիւնն նորաձեւութիւն մը կը դառնայ, երբ երիտասարդն իր խօսելերոյն կը ձօնէ փուչի մը՝ Զոլի ֆոլիօ կազմեալ, ի՞նչ կ՚ընէ քահանան։ Մեռելը կը թաղէ։ Այո՛։ Քանզի մարդիկ նուազ կ՚ապրին այժմ։ քանզի մատաղ էակը աւելի կը մեռնին այսօր։ և եթէ այս ընթացիքը երթանը, քահանան պատարագելու իսկ ժամանակ չը պիտի գտնէ։ մի միայն մեռելէ պիտի թաղէ։ Եւ որպէս զի քահանան այնքան չը նուաստանայ, որպէս զի քահանան վերստանայ նախկին իւր բարձր դիրքն, որպէս զի քահանայն այնքան մեռելէ չունենայ թաղելու, հարկ է որ կատարէ այն պաշտօնն որ անկէ ետեւ. պէտք է որ ժողովրդեան առաջնորդ հանդիսանայ։ պէտք է որ բարուց վրայ կատարէ բարձրագոյն հսկողութիւնն։ ուղղութեան բերէ երիտասարդութիւնն՝ որ ի բնէ հակամէտ է մոլորութեան։ Եւ ո՞ր երիտասարդ կրնայ ընդդիմանալ ճշմարիտ քահանային, մոգին։

Սակայն ոչն ինքնիրեն յառաջ չիգար, գեանէն չը բուսնիր։ Պէտք է մոգեր պատրաստել։ Ո՞ւր։— Կը յիշեմ մեր յիշատակեալ վիճաբանութիւնն Աբիկ Ունճեան էֆէնտիի հետ։ «Կղերանոց պէտք չէ։ Կ՚ըսէր Նորին Վսեմութիւն։ Ես կը կրկնեմ անմահ Շահնազարեանի հետ.—Մանաւանդ կը դերանոց պէտք է մեր ազգին։ պէտք է քահանայ պատրաստել։ պէտք է վերահասատաել քահանայութիւնն։

ԵՂԻԱ ՏԷՄԻՐՃԻՊԱՇԵԱՆ
(Երէրոֆանա)

ԾԱՐՐԱՔԱՐԻ ՀԱՆՔԵՐՆ
Ի ԹՈՒՐՔԻԱ

Ծարրաքարն սպիտակ, փոյլուն, թերթեւ, դիւրաթեք եւ շերտաձեւ մարմին մ՚է որոյ շերտերը կը լինին այնքան լայն օրքան զուտ և մաքուր են հանածոյը։ Բնութեան մէջ ընդհանրապէս խառն կը գտնուի՝ այլ և այլ մետաղաց հետ, որոց գլխաւորներն են կապար, երկաթ, պղինձ, ծծումբ, զոսիկ եւ կապարիմբ։ Այս օտար մարմինք կ՚ազդեն, առաւել կամ նուազ, ծարրաքարի թէ յատկութեան և թէ բնութեան վերայ եւ ահա այս պատճառաւ կը ներկայանայ յաճախ այլ եւ այլ ձեւոց և գոյներու տակ, բայց միշտ պահելով օրոշիչ սեփական յատկութիւնքն բիւրեղացման։ Օտարամուտ մարմինք կրնեն աւելի ծանր քան զկապար, զանագ եւ զարծաթն իսկ և կ՚ստանայ այս վերջնոց յատկութիւններն ծարրաքարն որ, նախ քան գհալումն, կը կարմրի, կը ցնդի և ապա՝ կը բոցավառի ի ներկայութեան օդոյ արձակելով սպիտակ շոգի։ Վաճառականութեան մէջ գործածուած ծարրաքարն որ առհասարակ խառն է ծծմրի հետ՝ խիստ կակուղ և փշրուն մարմին մ՚է, բայց ուրիշ մարմնոյ հետ միանալով կը լլինի խիստ կարծր եւ ընդունակ այլ եւ այլ կերպիւ գործածուելու ճարտարագիտութեան մէջ։ Ընդհանրապէս կրոր զանգուածով, փոքր կամ մեծ, կը վերցուորն առղաձեւ, որոյ ճառագայթներն յաճախ կը ներկայացնեն պատերց, կոնարերց եւ այլ ծառոց տերևներն։

Ծարրաքարն, ըստ երկրաբանութեան, կը գտնուի հնագոյն ժամանակաց կազմութեանց մէջ։ երկրորդ չրջանի պատկանող գետիններուն մէջ մանաւանդ կը պատահին առաւել հարուստ և ընդարձակ երակները, թէպէ դժուար ի շահագործութիւն, քան երրորդ և այլ նոր ժամանակաց մէջ պատահած երակներն և կրպեր որոց աշխատութիւնք թէպէ դիւրին բայց ոչ այնքան շահաւոր են։

Բնութեան մէջ ցարդ գտնուած ծարրաքարի հանածոյից օրք ընդհանրապէս ծծմբուտի տեսակին են՝ գլխաւորները կը դասուին հետեւեալ կերպիւ։ 1. Ծծմբուտ ծարրաքարի (antimonite, antimoine sulfuré — $Sb^3 S^3$ —) գոյզ-կապոյտ, բիւրեղ ի ձեւ տարանկեան, միակ շահագործելի հանածոյ որ կ՚արտադրէ 72·3 առ հարիւր զուտ ծարրաքար։ 2. Երկաթի (bertiérit — $Fe Sb^3$ —) անբիւրեղ և միշտ անփայլ, գոյզ կապարի որ կ՚արտադրէ 35 61 առ հարիւր զուտ ծարրաքար։ 3. Կարնարդ (bournonite — $Pb^3 Sb^3 + Cu Sb S^3$ —) սեւ երկաթի որ, ի մէջ այլոց, 23-32 առ հարիւր զուտ ծարրաքար կը պարունակէ։ 4. Սամիսկի (Samonite —$Sb^3 + Ho^3$—) որ վերջերս Հիւսիսային Ամերիկայի մէջ գտնուած ծարրաքարի մի տեսակն է և հարուստ ի պարունակութիւն։ 59-67 առ հարիւր ծարրաքար պարունակող ծարրաքարու մի է։

Թուրքիոյ ծարրաքարի հանքայ գլխաւորներն։

1. Պրուսա նահանգին Պալը-Քէսէ, գաւառն Իշկիէօլի Քէօրիւ։ Բունար կոչուած տեղւոյն գտնուած ծարրաքարի հանքքն յանձնուած առ Պ. Գ. Տէմաղեր և Արօթ։ Նոյնպէս նոյն նահանգին Իսմիդի գաւառակին Քըզըլ-Քէվշէլի կոչուած տեղւոյն ծարրաքարի հանքն յանձնուած կայսերական հրովարտակաւ առ Պ. Բայզէր եւ ընկ։ Նոյնպէս նոյն նահանգին Իսմիդիթ գաւառակին Էպուրէյնոյ կոչուած տեղւոյն, 698· հեկ. տարածութեամբ գեանի, ծարրաքարի հանքն յանձնուած առ Ալի և Խալիտ Էֆէնտիք։

2. Սերասքիա նահանգին Քարա-Հիսարը չարքի գաւառին Բէվրի Պէյի կոչուած տեղւոյն ծարրաքարի հանքն յանձնուած առ Պ. Մէշչանեան եւ ընկ։

3. Տրապիզոն նահանգին Կիրասոն գաւառին Ալ-քէշիլա Բասլը Պաղճէ տեղւոյն ծարրաքարի հանքն յանձնուած առ Պ. Էսավար Պետասիօթի, հպատակ Աւստրիոյ Պետութեան։ Նոյնպէս նոյն նահանգին եւ գաւառին Կէօղին գիւղին մօտն գտնուած ծարրաքարի հանքն յանձնուած առ Ուսթա զատէ Մուսթաֆա Էֆէնտի։

4. Զմիւռնիա նահանգին Պէրքի կոչուած տեղւոյն ծարրաքարի հանքն յանձնուած առ Պ. Պ. Ֆրանսաս Բոյիլոի եւ Սիմոն Ճիհանեան։

5. Սելանիկ նահանգին Քէսէհիսէրէ գաւառին Էզիթոր գիւղին չորկայսներն գտնուած ծարրաքարի հանքն յանձնուած առ Նեքօլաքի Էպլաարի պէյ։

6. Եանիա նահանգին Ղրէսս գաւառակին Տրակէ գիւղին ծարրաքարի հանքն, 458 հեկ. տարածութեամբ գեանի, յանձնուած առ Հաճի Լաթաֆի։

7. Մէտիլլի կղզւոյն Հալյա-Սելինա կոչուած տեղւոյն ծարրաքարի հանքն յանձնուած առ Մատամ Արօթ։

8. Քիոս կղզւոյն Սպլան-ռէրէ կոչուած տեղւոյն ծարրաքարի հանքն յանձնուած առ Պ. Փօթասօ։

9. Էտիրնէ նահանգին Կիւմիլճինէ գաւառին կարեւոր ծարրաքարի հանքերն յանձնուած առ Պ. Սեզար-Ռափաէլի եւ Ընկ։

Այլ նուազ կարեւոր ծարրաքարի հանքեր թէ՛ կան եւ թէ՛ հետզհետէ երեւան կուգան Թուրքիոյ մէջ։

Ծարրաքարի գինն առաջ կ՚արժէր 900-1000 ֆր. տակառաչափը։ բայց քիչ մը մանանի մէջ այս գինը բարձրացաւ այնպէս որ այսօր հպատարակի վրայ ծարրաքարի միջին գինն է 1200 ֆր. տակառաչափը։ Գինն այս բարձրացումն որ չէ անուշադիր՝ յառաջ եկած է ծարրաքարի օգտակարութենէ որ այժմ, տաւեալ քան երբէք զգալի եղած է։ Ազգի ազգի գործածութիւն ունի ծարրաքարն։ Ի ճարտարապետութեան ծարրաքարով կը պատրաստուի տարգրական գրերն, չոգեկառաց ուղղաձողերն (rails) եւ հպանիներ որոց բաղադրութեան մէջ մեծ բաժին մի ունի, այլ եւ այլ ներկերու պատրաստութեան որպիսի են գեղին եւ սպիտակ գոյներ։ Նոյնպէս ծարրաքարով կը պատրաստեն կեղծ ածխաթթուաղ կապարի (carbonate de plomb) կամ կապարասպի (blanc de plomb ou céruse) որ ծանօթ է նկարչաց իւրանդեկերու գործածութեամբ։ Ի բժշկութեան բազմաթիւ դեղերից։ ի մէջ այլոց, մաղձագեղից (émétique) խարխարն է։

Մ. Ս ԵԿԵՆԵԱՆ
Հանդէսէ-Եբէրաշէ

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ Ց. ՊԷՅԱԶԵԱՆ

ԸՆԹԱՑՔ
ԲԱՂԱՌԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
(Երէրոյ Տ-ութ)

Վաւերացեալ
Ազգ. Ուսում. Խոր. Կեդր. Վարչութեան

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
«ԱՐԵՒԵԼՔ» ԵՒ «ՄԱՍԻՍ» ԼՐԱԳՐԱՑ
1888

Պէյազեան էֆէնտի իւր հրատարակած աշխարհագրութեան Ա. Տարւոյ գտած ընդունելութենէն քաջալերեալ հրատարակած է ներկայ Բաղաքական Աշխարհագրութիւնն առեւի ընդարձակ և պատրաստեալ ըստ վերջին քարտէսներու փոխրնթանց և որ մասնաւորապէս գնահատեալ և յանձնարարեալ է յԱզգ. Ուս. Խորհրդոյ առ Ազգային վարժարանս։ Ամբողջ գործը կ՚բաղկանայ 208 էջէ։

Սոյն օգտակար դասագիրքը, բաղդատմամբ իւր պարունակութեան և հեղինակին յանձն առած զոհողութեանց, ԳՈՅԺ ՀԱՄԵՍՏ ԳՆՈՎ, այն է 3 գրուշի կը վաճառուի բոլոր գրավաճառաց քով։

2033 6—10

ՀԱՄԱՌՕՏ
ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ
Ի ՊԷՏՍ ԱԶԳԱՑԻՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԱՑ
Աշխատասիրեալ է Բ. Մ. ՊՕՉԱՃԵԱՆԷ
Գին 100 փարա
Պարզ ընթերցարանէ՝ տ՚ասելէ ոչխան

Ազգային պատմութեան սոյն նոր դասագիրքն թէեւ անուամբ համառօտ, այլ իւր մէջ կը բովանդակէ մեր ազգին պատմութեան հին ու ժամանակակից գլխաւոր դէպքերն, իրենց պատճառներով ու հետեւանքներով բացատրուած, այնպէս որ իւր նոր դասակարգութեամբ, ժամանակագրութեամբ, դիւրահասկնալի ու մաքուր լեզուաւ, և որ աւելին է, նմանը ցարդ չտեսնուած գնոյ ժամանակամէջ յարմարագոյն դասագիրքն է մեր նախակրթարանաց համար։ Կեդրոնատեղին է հեղինակին գրատունն Զաքմաքճըլար թիւ 56։

Հրատարակիչն սոյն գործը նուիրած է բարեկիրատակ կիւլլէնկ Մ. Սերովբէ էֆէնտիի անմոռանալի անուան, փափաքելով պատուել Մեծանուն Ազգասէրի մը յիշատակը։

2042 2—3

ՆՈՐ ՅԱՌԱՍԱԳԻՐՔ
ԹՈՒԱԲԱՆՈՒԹԵԱՆ
Վաւերացեալ
Ազգ. Կեդրոնական Վարչութեան
Ուսումնական Խորհրդէն

Յօրինեաց
Ե. ԴԱՐԳԱԼԵՆԱՆ

Սոյն ընթեր դասագիրքն որ վաւերացեալ է ազգ. Կեդրոնական վարչութեան Ուսումնական խորհրդէն, կը պարունակէ, բացի թուաբանական տեսական մասէն, բազմաթիւ գործնական հրահանգներ և խնդիրներ։

Ուստեղծն անդ կը գտնէ կոկիկ և ընդարձակօրէն բացատրուած չորս գործողութեանց, կոտորակաց, համեմատութեանց, մետրական գրութեան, տոկոսաց, դեղի և հարստութեանց վերաբերեալ կանոնք և առաջարկութիւնք։

Սոյն դասագիրքն ամենէն մեծ առաւելութիւնն է որ ամեն թուաբանական կանոն ուշի իրեն յարակից գործնական և բնական խնդիրներ որ մեր կիրառութեան մէջ են թէ առեւտրի թէ արհեստից և թէ առտնին կենաց մէջ։

Երիտասարդ թուաբանին սոյն առաջին երկն իւր դասագիրքը ընդունուած է ազգ. և մասնաւորապէս մինչեւ վերջապանաց, ինչպէս նաև Հայոց ՄԻԱՅՆԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՆ փարարաններուն մէջ։ Կրնայ նաև օգտակար, ըլլալ առեւտրով զբաղող ամէն անհատի։

Հանրաչափ իւր ծաւալին
Գինը 7 1/2 ղրշ.

Կեդրոնատեղին է Եւրոպական գրատուն, Ա. Պեպէճեանի, քով Պազազ ալի ճամբէսի թիւ 12, Կ. Պոլիս։

1988 10—20

ՊՕՂՈՍ Ց. ՁԻՆԶԻՖՃԱՆԵԱՆ

ՄՇՏՆՋԵՆԱԻՈՒ
ՏՈՒՐ ՅՈՅՑ ԺԱՂՈՎՐԴԱԿԱՆ
(Հարթածեւ տախտակ)

Բովանդակութիւն.— Նախաբան.—Փոքր շրջանի մը (532 տարի) տարեգիրք.—Ազիւսակք՝ ոյոց նշանակեալ են ամեն տարւոյ շաբաթական անուններն, միջոցներն (օրական և շաբաթական) և հարանիք.—Հնարք.—Եօթներեակք.—Արկնակք.—Ամսոր տասոյն քանի՞ն է.—Ամսամուտ.—Օրագիտ.—Ազգէաստան ձայնագիտ.—Ազգեսակ Գաբէ—Խրոնէլլէգի.—Պարզատոմար օրացոյց՝ հանդերձ շաբաթական մասամբք առուրց։

Յորմէ բազմագիտի պարագայից մէջ՝ միտ կրնան օգտակիլ՝ ամեն կարգի ազգայինք եւ մանաւանդ ԸՆԹԱՑԻՐ, և որ կենայ ծառայել նաև իբրեւ օգտակար զարդ ինչ սենեկաց, գրասենեկաց, վարժարանաց ևն։

Վաճառման կեդրոնատեղին է Գալաթիան գրատուն, Զաքմաքճըլար-Եօղուրլու, Թիւ 20։ Գին 5 գանկան։

2027 3—11

ԵՂԻՇԷ ԱՐԴՊ. ԴՈՒՐԵԱՆ

ԲԱԼՈՒԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ
ԿԱՄ ՈՒԹ ՄԱՍՈՒՆՔ ԲԱՆԻ
ՀԱՅԵՐԷՆ ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ

Վաւերացեալ յԱզգ. Ուսումն. Խորհրդէն.
կը ծախուի ամեն գրավաճառաց քով
1819 ԳԻՆ 60 ՓԱՐԱՑ 14—20

Ա. ԶԴ

Համազգեաց Օրիորդաց վարժարանին ԽՆամակալութիւնն՝ ի նեամի ասկով՝ թէ չատ ընտանիք կամ իրենց բնակարանին հեռաւորութեան կամ տեղափոխութեանց և կամ գիւղացիներու պատճառաւ, կը հարկադրին ստէպ ի նոց տղայքը դպրոցէն հեռացնելով՝ խանգարել նոցա ուսանելն ընթացքն և կամ թ ապառ խարտել իսկ, խնդրեց իւր վարժարանին Տեսչուհի Տիկնոջմէն որ հանձն իւր տան մէջ գիշերօթիկ ընդունի՝ իւր հաշուոյն՝ փոփոխող տարիներուն, մանաւանդ որ այս դրութեան մէջ Խնամակալութիւնս ամփոփուած կը տեսնէ մրանգաւոյն թէ՝ գիշերօթիկ վարժարանի մը ամէն առաւելութիւններն՝ առանց անոր բազմադիմի անպատեհութեանց՝ եւ թէ՝ այն ընտանեկան գորովալից հոգածութիւնը որուն կը կարօտի մանուկն՝ և զոր ապահով եմք թէ պիտի գտնէ վարժարանիս տեսչուհւոյն խնամոց մէջ։

Փափաքող ընտանիք ընդունելութեան պայմաններն իմանալու համար դիմեցու են առ Տեսչուհի Տիկին Վարժարանիս ամէն առաւօտ ժամ 2½ մինչեւ 5 սկսեալ օգոստոս 20էն։ ի Համազգեաց վարժարան Լալի փողոց թիւ 11, Բերա։

ԽՆԱՄԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ
2000 Հասցէն՝
12—12 Օրիորդաց Վարժարանին

ՎԱՐՁՈՒ

Խիստ սիրուն և հանգստաւէտ տուն մը ի Գալաթա գիւղ, Հայոց եկեղեցւոյ փողոց, որ կը բաղկանայ 9 մեծ սենեակէ, ջրշեղջէ և հորէ։ Անոնք որք կը փափաքին այցելել, պարտին դիմել առ Սուրէնեան էֆէնտի, նպարեղինաց վաճառական, Գալա, կամուրջին գլուխը, Վալիտէ Սուլթան-խան, թիւ 6, կամ իւր նպարեղինաց մանանթիւղն ի Գալաթա գիւղ, վերոյիշեալ տան ներքեւ։

2081 3—10

ԾԱԽՈՒ ԱԺԱՆ ՏՈՒՆ ՄԸ

Բերա, Վալիտէ-Չէշմէ, Ցէրիսիյէ փողոցին ետեւն, Զայլաք փողոց թիւ 83 փայտաշէն երկայարկ տունը՝ որ կառուցուած է 100 կանգուն գետնի վրայ, կը բաղկանայ երեք սենեակէ և մէկ «սուփաս»-բակէ և խոհանոցէ զատ ունի նաև փոքրիկ պարտէզ մը հանդերձ ջրհորով։

Փափաքողք կրնան դիմել վերոյիշեալ տունը և կամ Աբէ-Եէլի խմիչգրատունը։

2076 2—3

ՄՕՆԹԷ—ԲՐԻՍԹՈՑԻ ՈՐԴԻՆ
ՀԱՏՈՐ ՁՈՐՐՈՐԴ

Ցարութիւն Քրիստափորեանի հրատարակած սոյն հետաքրքրաշարժ վիպասանութեան չորրորդ հատորն ևս ապրատած ըլլալով, որ 320 երեսէ կը բաղկանայ, կը գտնուի բոլոր գրավաճառաց քով, եւ ըրքաճառ Պօղոս եւ Յակոբ ազատերուն քով, Ակէլեանի խանի դէմ ծխավաճառ Գէորգ ազային, Բերա Թիւնէլի դէմ Նարլանդեան գրատունը։ Մէն մի հատորի գինն է 10 ղրուշ։

Հինգերորդ հատորն ևս սկսեալ ըլլալով, յառաջիկայ չարաթի օրէն սկսեալ ամեն ցրուուն։ 2082 3—3

ԱԲԵՐԻՒ ԴԵՂԱՀԱՏՆԵՐՆ

ցսար ճանչցուած են գերազանց դարման մը ընդդէմ լուծոցութեանց, փորքչութի, թանչքի արիւներիութեանց և այլն։

ԱԲԵՐԻՒ ԴԵՂԱՀԱՏՆԵՐՆ

ընդունուած են նշանաւոր բժիշկներէ մայրաքաղաքիս և օտար երկրաց մէջ և կը գործածուին չատ հիւանդանոցներ։

Աբերիի դեղահատներուն Ցարութիւն յանձնուած է Բարիզի բժշկական Ակադեմիային և Թուրքիոյ քաղաքային բըժշկական խորհրդին։ այս վերջինն արտօնած է Պ. Աբերիի այդ դեղահատները պատրաստելու և վաճառելու իրաւունքը։

Ընդհանուր կեդրոնատեղին է Դիզարան Վիլիզ, Գալաթիա, և մայրաքաղաքիս գլխաւոր դեղարանները։

1870

ԻԼԱՆ

ՇԵՀԷՐ ԷՄԱՆԷԹԻ

Տօլմա պաղչէ կազմանէսի իչիւն օն պիտանէն օն իբի պին թօնօեա գատար չէրայիթի մալիւմէ իլէ միւպարեասրնա լիւզում կէօրիւնէն մատէն քէսմիւրիւ մէվգը միւնագասաեա գօնուլուպ, վիրիէեթը ֆիլաթ մուրէթիլ օլսուղու հալտէ, թըշրնին էվվէլին պիրինճի ճուլմաա իրթէսի կիւնիւ գարարը վիրիլէրէք, իւչիւնճիւ բաղար իրթէսի կիւնիւ տախի եիւզտէ պէշ թէնգիլաթը գապուլ օլունճաղընտան թալիպ

PHŒNIX FIRE OFFICE

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՍՈՅԹ ԱՆԳ. ՈՍԿԻ 1,000,000 — **"ՓԻՆԻՔՍ"** — Հիմնեալ ի Լ.ընտրն յամին 1782

ՓԻՆԻՔՍ, հիմնեալ առաւել քան մի դար յառաջ, ոսկի հրդեհի ապահովագրութեան ընկերութիւն մ'է՝ որոյ բաժնետէրերք Անգղիոյ ամենահարուստ և հանրածանօթ դրամատէրեր են՝ ունենալով անսահման պատասխանատուութիւն։

ՓԻՆԻՔՍ ընկերութեան աշխարհահռչակ առատաձեռնութեան մի գլխաւոր ապացոյցն է 16,000,000 Անգղ. ոսկւոյ գումարն զոր ցարդ վճարած է հրդեհի զնասուց համար։

1799

ՓԻՆԻՔՍ ընկերութիւնն կ'ապահովագրէ ընդդէմ հրդեհի և կայծական՝ կալուածք, կարասիք և ապրանք՝ յոյժ նպաստաւոր պայմանօք և միջնորդութեամբ ստորագրելոց, որք ունիմք լիազօր իշխանութիւն կարգադրելու անմիջապէս մեր ապահովագրելոց կրած զնասներն։

Հ. ՍՈՒԱՆ և ԸՆԿ. միակ գործակալք ի Պոլիս և ի Շրջակայս

Թիւ 12, Սանտայէր խան, Ղալաթիա, Աւստրիական թղթատան վերեւ։

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍԿԷՐԻ

Շքօտրա ֆիրզասը իչուն միւպարեա օլունաճագ իքի եիւզ էլի պին գէյէ ինկիլիզ բիրինճիին իչուն իլուլը բումինին եիրմի իքինճի բէնչէնպիշ կիւնի պիլ միւնագասա գարարը գաթիսի վիրիլէճէկի վէ եիրմի տէօրտիւնճիւ ճումա իրթէսի կիւնիւ տախի եիւզսէ պէշ թէնզիլի գապալ օլունաճաղը ճիհէթլէ իթասբնա թալիպ օլանլարբն մագամը սէրասկէրի լէվազիմաթ տաիրէսինէ կէլմէլերի իլան օլունուր։

19 իլուլ 1888 — 2102
Նօ. 16 — 2—3

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍԿԷՐԻ

Թահնիլէ իտարէսի մալիմնէն սաթըլաճագ եիւզ պին քիլօ ինճէ վէ էլլի պին քիլօ գալին բէբէկին իչուն իլուլը եիրմի պիրինճի չարչէնպիշ կիւնի պիլ միւգայիտ գարարը գաթիսի վիրիլէճէկինէն իլթիրասբնա թալիպ օլանլարբն մագամը սէրասկէրի լէվազիմաթ տաիրէսինէ կէլմէլերի իլան օլունուր։

19 իլուլ 1888 — 2103
Նօ. 17 — 2—3

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍԿԷՐԻ

Ինչանթը ասկերիյէ իչուն պիր տէֆալրդ միւպարեա օլունմագ իւզրէ մէկգրլի միւնագասայա գօնուլան օն պին ատէտ չիֆթէ սանտրդը թահթասրնէն իլուլը եիրմի պիրինճի չարչէնպիշ կիւնի գարարը գաթիսի վէ իրթէսի կիւնի եիւզսէ պէշ թէնզիլաթը իճրա օլունաճաղրնտան թալիպ օլանլարբն ինչասթ տաիրէսինէ կէլմէլերի իլան օլունուր։

17 իլուլ 1888 — 2099
Նօ. 13 — 3—3

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍԿԷՐԻ

Զիֆթէլէր հարբայի հիւմայունի իչուն թօխուտրդ օլարագ միւպարեա օլունաճագ պէշ պին քիլէ սիհահ եուլաֆբն իչպու իլուլը բումինին եիրմի պիրինճի չարչէնպիշ կիւնի պիլ միւնագասա գարարը գաթիսի վիրիլէճէկինտէն իլթասբնա թալիպ օլանլարբը մագամը սէրասկէրի լէվազիմաթը ուսումիյէ տաիրէսինէ կէլմէլերի իլան օլունուր։

17 իլուլ 1888 — 2098
Նօ. 12 — 3—3

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍԿԷՐԻ

Ինչանթը ասկերիյէ իչուն պիր տէֆալրդ միւպարեա օլունմագ իւզրէ մէկգրլի միւնագասայա գօնուլան օն պին ատէտ չիֆթէ սանտրդը թահթասրնէն իլուլը եիրմի պիրինճի չարչէնպիշ կիւնի գարարը գաթիսի վէ իրթէսի կիւնի եիւզսէ պէշ թէնզիլաթը իճրա օլունաճաղրնտան թալիպ օլանլարբն ինչասթ տաիրէսինէ կէլմէլերի իլան օլունուր։

17 իլուլ 1888 — 2100
Նօ. 14 — 3—3

ՕՍՄ. ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՈՒՑ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐ ԴՐՈՇՄԱԹՈՒՂԹՔ

1305 Զիլղատէ 5/17 ի կայսերական Հրովարտակին համեմատ, Եւրոպայէն նախապարութեան համաձայնութեամբ, եւ իբր շարունակութիւն 1885 օգոստոս 29/10 թուով հրատարակեալ ծանուցման, Օսմ. Հանրային Պարտուց թղթոյ հասութից վարչութիւնն այս օրէն սկսեալ շրջաբերութեան կը հանէ, յառաջիկայ սեպտեմբեր 1/13ին կ. Պոլսոյ և 15/27 ին գաւառաց մէջ գործածուելու համար, գրոշմած ուղթեր որք պատրաստուած են վերոյիշեալ կայսերական հրովարտակին տրամագրութեանց համաձայն, եւ որոց վրայ գրուած է թէ ինչ գործածութեան սահմանեալ են։ Անոնք են.

1. Կառավարական պաշտօնատանց ընտացագրերու յատուկ գրոշմաթղթեր (Տէվլէթէ էյնոմէ Մուէսսէսատընա մախսուս) որք պիտի գործածուին գրոշմելու համար այն ամէն ստացագրերն որք կը հաստատեն որոց վճարումը (10/40 մինչեւ 100 ղրուշի համար և 20/40 100 ղրուշէն անդին) և զօրս կուտան բոլոր Հանրային ոնուտիները, մաքսային վարչութիւնք և այլք, վարձակալք և ամէն պաշտօնա՝ալք որոց պաշտօնն է հաւաքել ամէն տեսակ տուրքերն, հարկերն և այլն։

2. Մէկ ղրուշնոց Դրոշմաթղթեր հանդերձ յիշատակութեամբ, (Մէ-ղրուշ Ինդիզէյնէ մախսուս) և որք պիտի փակցուին Մէ-ղրուշ Ինդիզէյնէ անուանեալ անցագրոց վրայ։

3. Երեք ղրուշնոց Դրոշմաթղթեր հանդերձ յիշատակութեամբ, (Բէս-ղրուշ վէ ռաբա մախսուս), որք պիտի փակցուին անցագրոց, որոշագրութեան և ձկնորսութեան արտօնագրոց վրայ։

4. Համեմատական Դրոշմաթուղթեր 10/40 էն մինչեւ 500 ղրուշ (Թէբդիլ վէ Իմթիհալ ղաղիմներէրի մախսուս), որք պիտի գործածուին ամէն անչարժ կալուածոց գնման եւ փոխանցման վերաբերեալ Մաղազինեներուն արժէքին հանգամատական գրոշման համար, և որոց գործածութիւնը պարտաւորիչ պիտի ըլլայ վերոյիշեալ թուականներէն սկսեալ, եթէ ոչ օրինազանցք պիտի ենթարկուին Դրոշմի օրինաց տրամադրած տուգանաց։

Դրոշմի գինը հարկատուին վրայ է, որ չպիտի կրնայ կերծանիլ այս հարկին մինչեւ իսկ թողլով պաշտօնագիրն օրուն յանձնումը պարտաւորիչ է։

Արձանագրութիւն կրող դրոշմաթուղթերը միմիայն վերոյիշեալ պաշտօնագրոց դրոշման յատկացեալ լինելով, չպիտի կրնան փակուիլ ուրիշ պաշտօնագրոց վրայ, որք յայնժամ անդրադարձ պիտի նկատուին և օրինական տուգանաց պիտի ենթարկուին։

Այս դրոյշներուն վաճառումը տեղի պիտի ունենայ ի Պոլիս, Դրոշմի կեդրոնական Գրասենեակն, ի Ղալաթիա, Պալըքխանէ, և գաւառաց մէջ Օսմ. Հանր. պարտուց գրասենեակները։ 1418

30/11 սեպտեմբեր 1888 — 9—15

ՇԵՐԱՄԻ ՍԵՐՄԻ ՈՐԴԵՐԸ

Օսմ. Հանր. Պարտուց թողեալ հասութից Վարչութիւնը կը փութայ ծանուցանել հասարակութեան թէ Պրուսայի ընտանեբուծական յանձնախումբն, որ կազմուած էր Պեռսական Խորհրդոյ որոշմամբ, ընդունած և իրեն հաղորդած է հետեւեալ տնօրինութիւններն ի մասին Շերամի որդի սերմերու։

Օրոշ Սէրմէր

Օտար երկիրներէ ի Պրուսա զրկուած ամէն սերմերու հետ պէտք է անպատճառ դոնուի վկայագիր մը որ հաստատէ թէ.

1. Այդ սերմերն իրօք պատրաստուած են Բասրէօռեան մեթոտին համաձայն,

2. Թէ այս սերմերն արտադրող որդերու բուծման միջոցին ոչ մէկ տարափոխիկ և ժառանգական հիւանդութիւն ի յայտ եկած է։

3. Այս սերմերն ինչ ցեղէ և տեսակէ են։

4. Տուփերու թիւն, որոց իւրաքանչիւրն 25 կրամէ աւելի սերմ չկրնար պարունակել, սերմարդին և առաքողին անունը, ինչպէս և այս սերմերու որդերուն բուծման տեղերը։

Այս վկայագիր ստորագրեալ լինելու է սերմարդէն և արտադրութեան տեղւոյն Սահմանական Սենեկէն։

Թէ՛ ուղղակի այս վկայագիրն նաւահանգստաց մէջ ներածելով և թէ՛ դրանիդով ի Կ. Պոլիս մոցուած տուփերը, մաքսային սովորական ձեւակերպութեանց ենթարկուելէ ետք՝ նշանութեամբ պիտի կընքուին Օսմ. Հանրային Պարտուց պաշտօնեայէն որ ներկայ է մաքսատան մէջ, որմէ յետոյ առաքողը պարտի յայտարարել թէ սերմերն ո՛ր տեղ պիտի զրկուին, և այսպէս ինքնուրոյն տուփերը՝ իրեն յանձնուած փոխադրութեան արտօնագրոյն հետ՝ ներկայացնել այդ տեղւոյն յատուկ Մասնախումբին։

Պրուսայի վիլայէթին մէջ ներմուծեալ ամէն սերմ՝ ճիշդ 25 կրամ պարունակող խաւաքարտեայ տուփերու մէջ պարունակուած լինելու է։

Այս վիլայէթին մէջ վկայագրով ներմուծեալ ամէն սերմ պիտի քննուի տեղական մասնախմբէն, որ պաշտօնն է քննել սերմերը, որպէսզի զի հաստատուի թէ ներկայացուած վկայագիրը կանոնաւոր են։

Եթէ վկայագիրն ընդունուին, ներմուծողները պարտին յայտնել թէ ո՛ւր պիտի զրկեն և վաճառեն, ստացողին անունը, ինչպէս և զրկուած տուփերուն թիւը։

Ցիշեալ մասնախումբը բուսնաւոր տուփերի մը մէջ պիտի արձանագրէ բոլոր այս տեղեկութիւններն, որմէ յետոյ տուփերուն վրայ պիտի փակցնէ պտնտալ մը որ ամէն անգամ հանող տուփերուն դասակարգութեան թուանշանները պիտի կրէ։ Եթէ նոր սերմեր բերուին, թուանշանն առջի անգամ բերուածին շարունակութիւնը պիտի ըլլայ։

Հանրային Պարտուց Գրասենեակները պիտի արտօնեն վկայեալ սերմերու փոխադրութիւնն և բաշխումը՝ ցիշեալ մասնախմբին կողմէ տրուած արտօնագրով մը։

Այն ամէն սերմերը որք վերոյգրեալ վկայագիրը չունին կամ պահանջուած բոլոր պայմանները չբովանդակող վկայագիր միայն ունին, պիտի գրաւուին։

Բոլոր օտար սերմերը երկրին մէջ պիտի վաճառուին հոկտեմբեր 1/13 էն մինչեւ մայիս 1/13։ Այս պայմանաժամէն դուրս, ոչ եւ է սերմի մնացք արգիլուած է։

Պարկերու մէջ կամ կտաւի վրայ փակցուած կամ ուրիշ ոչ եւ է եղանակաւ սերմերու ներածումն արգիլուած է։

Ներմուծեալ ոչ եւ է սերմ, որ հնձոց ատեն առ նուազն 25 քիլոկրամ խոզակ չի տայ միջին հաշուով 25 կրամի վրայ (ի բաց առեալ եթէ գերազոյն պատճառ մը լինի բուծման ատեն), գէշ տեսակէ լինիլ պիտի յայտարարուի։

Տեղւոյն Սէրմը

Բացարձակապէս արգիլեալ է շերամի որդի սերմեր յառաջ բերել վաճառականութեան կամ երրորդի մը հաշուոյն համար, առանց նախապէս արտօնագիր մը ստանալու ցիշեալ մասնախմբէն։

Ամէն սերմարդ՝ սերմերու բուծման արտօնագիրն ստանալու համար, պարտի անպատճառ հաստատել ցիշեալ Մասնախմբին թէ Բասրէօռեան գրութեան համեմատ սերմեր յառաջ բերելու անհրաժեշտ ծանօթութիւններն ունի, ինչպէս և թիթեռնիներու զնութեան համար հարկ եղած մանրամասնութիւն։

Արտօնագիրն, որք պիտի տրուին այն անձանց որք Մասնախմբին առջեւ քննութիւն անցուցնելէ յետոյ՝ կարող պիտի նկատուին սերմեր յառաջ բերելու, պարտին նմանապէս ցիշատակել սերմարդներուն ծանօթութեանց տարեանն, ինչպէս եւ արտադրելի սերմերուն քանակութիւնը՝ հաստատութեամբ մասնաբաժնին ոյուն տէր են։

Ցիշեալ Մասնախումբը պիտի հսկէ բոլոր այս գործողութեանց վրայ, եւ՝ տեղական սերմերն առատանալն մինչեւ փեթաուրի վերջը պիտի զրկուին յատուկ մասնախմբին։ Այս պայմանաժամէն անդին, ոչ է սերմ չպիտի ընդունուի։

Վերոյնշանակեալ եղանակաւ յառաջ բերուած տեղական սերմերը պիտի բանդակուին խաւաքարտեայ տուփերու մէջ, որք 25 կրամ սերմէն ոչ աւելի ոչ պակաս պիտի պարունակեն, եւ ցիշեալ մասնախմբին պիտի զրկուին քննութեան համար։ Այս գործողութիւնն յետոյ, թուանշաններ մը պիտի դրուի սերմարդի իւրաքանչիւր տուփի վրայ, և ուրիշ թուահամար մը՝ իւրաքանչիւր պանտրոլի վրայ։ Այս լինելէ և արձանագրութեան ձեւակերպութիւնները կատարուելէ յետոյ, Հանրային Պարտուց Գործակալութեանց հաղցէն պիտի յանձնուի յայտարարագիր մը ի մասին սերմերուն փոխադրութեան եւ բաշխման։

Հանրային Պարտուց Գրասենեակները նմանապէս պիտի ունենան մասնաւոր տուփ մը՝ ոնդ արձանագրելու համար սերմերուն քանակը, սերմարդներն անունն եւ մասնաւորը, եւ սերմին զրկուելիք ու բաշխուելիք տեղը։ Այս ձեւակերպութեանց կատարումէն յետոյ, արտօնագիրը պիտի յանձնուի։

Իւրաքանչիւր սերմարդ որ սերմ արտադէ առանց յիշեալ մասնախմբին կանխաւ արտօնութեան, կամ թէ արտօնագիր ունենալով՝ հակառակի մասնախմբին հրամանաց՝ կամ չհամակերպի այս խորհրդոց, պիտի զրկուի սերմի բաշխման իրաւունքէն։

Նմանապէս պիտի գրաւուի ամէն սերմի տուփ որ պանտրոլ չունենայ։

Նա որ դիտէզ շերամ բուծանել, պարտի դիմել Օսմանեան Հանրային Պարտուց գրասենեակն, ծանօթացնելու համար

1. Իւր արտադրելիք սերմին քանակութիւնը։

2. Ցիշեալ սերմն օտա՞ր է թէ տեղական։

3. Սերմը ո՞ր սերմարդէն ստացած է, և, վերջապէս, յիշեալ սերմէն ո՞րչափ խոզակ յառաջ եկած է։

Ցիշեալ տնօրինութիւնք պիտի սկսին գործադրուիլ յառաջիկայ հոկտեմբեր 1/13էն սկսեալ։ 1419

15/27 սեպտեմբեր 1888 — 2—8

Guerlain de Paris.

15, *Rue de la Paix.*

ՀԱՄԱՐԱԿՐԻԹԵԱՆ ԿԸ ՑՈՒՆՁՆԱՐԱՐՆԵՐ ՀՆՏԻԵԱՆ, ՀՈՏԱԼԻՏՏ ՆԻԻԹԵՐԸ Eau de Cologne Impériale. Sapoceti, օճառ արգուլարդի համար Ambrosial cream, օճառուտ էֆէյ ածիւղ մարդու համար Crême de Fraises մորմի կակուցցնելու համար Poudre de Cypris զվարճելու եւ ճերմկցնելու համար մորմի Stilboïde փայլ տալու համար մազերուն և մորուքին au Athénienne et Eau lustrale հոտ խնկելու և մաքրելու համար գլխոյ Alcoolat de Cochlearia ակտայներու համար Eau de Chypre արդուզարդի համար Թաղիքների համար հոտուտ տալու՝ Héliotrape, Pao Rosa, Shore's caprice, Maréchale Duchesse, Marie Christine. Imperial Russe.

1808 — 17—26

ՌՈՒՍԵԻԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՖԱՌԱԶԻՒՆ ՄՈՒՃԱԿՆԵՐՈՒ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

Ի ԲԵԴՐՍՊՈՒՐԳ

1860 Т.Р.А.Р.М. С.ПЕТЕРБУРГ.

ТОВАРИЩ. РОСС.АМЕРИКАНСК. РЕЗИН. МАНУФАКТ.

RUSSO-AMERICAN INDIA RUBBER CO.

Ցուորագրեալս, ներկայացուցիչ յիշեալ գործարանին, պատիւ ունի ծանուցանել հասարակութեան թէ տեսնելով այն յաջողութիւնը զոր անցեալ ձմեռ ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԲԱՌՈՒԶԻՒՆ ՄՈՒՃԱԿՆԵՐՆ ունեցան իրենց վայելչութեան և հաստատութեան պատճառաւ, ամենոյն չափ մի դեղերը չմնացած են, եւ հետեւաբար անոնք որք մի՛ զեն բուն ՀԵՄՈՐԻՏ ՄՈՒՃԱԿՆԵՐԷՆ գնել, պարտին ուշադրութիւն դնել գործարանի նշաններուն որք գրուած են մուճակներուն ներքնամասի վրայ։

Փոքրաքանակ կը ծախուի բոլոր կոշկակարաճառաց քով Լ. Ճ. ՄԷՐՃԱՆՈՑ

Պահէշ-Գիւղ, Պոլիս, — Ներկայացուցիչ ընկերութեան՝ մեծաքանակ վաճառման համար։

2—25 — 2085

ԳՈՐԾԱՐԱՆ ՎԻՐԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ԿԵՐՊԱՄՆԵՐՈՒ

Ա. Լ'ԷՍՔԻԻԼԱԲ

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ԵՐԻԶՆԵՐ

ԿԱՄ

ՓԱՑՑԻ ՄԱՆԱՏՈՑԷ ԿԱՊԵՐ

ԿԱՆՈՆՑ ՀԱՄԱՐ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ

Կառավարութենէն արտօնեալ Ֆրանսայի եւ օտար երկրաց մէջ ճանաչարաբեալ բոլոր բժիշկներէն

Այս կապերն յարմարագոյն դատուած են թէ՛ բժիշկներէն և թէ՛ զանց գործածող կիներէն։

Այս նոր կապերուն առաւելութիւնքն հետեւեալներն են.

1. Մեծագոյն հոգատարութիւն, այնպէս որ մէկ կապ մը կը բաւէ այնքան ատեն որ առանց թաղանթի կապեր անհրաժեշտ էին։ (Փայտի մանածոյն իւր ծանրութեան 12 անգամը կը ծանրանայ։)

2. Փայտեայ մանածոյին մանաւոր յատկութիւնն է հանգանիստութիւնը։

3. Կապը մերկ ԲԷՐԷ է և հանապազ առանց ոչ խոշոր ոչ ցաւ։

4. Հիւանդ տարրերը կարենալով ազատօրէն շրջիանալ, միշտ չեր կը մնան գործողութեան միջոցին։

5. Այս կապերը գիւրաւ կրնան դրուիլ և հանուիլ։ Կը բաւէ թեքոտելի գօտին անցուցնել կամ մոտաւէնով մը կապել երկու ծայրերէն։

6. Այս կապերուն ԶԱՓԱԶԱՆՑ ԱԺԱՆՈՒԹԵԱՆ պատճառաւ կարելի է մէկդի նետել զանց գործածութենէն յետոյ, որ ճերմակեղէնի մաքրութեան և խնայողութեան տեսակէտով չատ կարեւոր է։

Կ. Պոլսոյ մէջ կեդրոնատեղիքն են Դեղարան Տէրլա Մուտա, Փոմիւս Սպլավոյ, Ֆրանսուա Թանզուլ, Բրիտանական դեղարան և Պ. Անտոյ սարքատէս, (Բերա), Ս. Դասոյ արքատէս, Թիթոս և Աքսմէ արքատս (Ղալաթիա), Տ. և Մ. Մէղիքի, Ժ. Աբէլ (Պոլիս)։

Պ. Հ. Հարդմանի և Քիմլ.նկի գործարանն ի Հոհենէլսէ՝ մասնաւորապէս կը յանձնարարուի բժշկաց և դեղագործաց՝ իւր վիրաբուժական զանազան դեղատանցերուն, քիմիական այլ և այլ պատրաստութեանց համար, ինչպէս և վիրաբուժութեան և դեղագործութեան մէջ գործածեալ զանազան առարկայից պատճառաւ։

Այս բոլոր նիւթերը կը գտնուին վերոյիշեալ դեղատանց մէջ։

Թարգմոյ համար ընդհանուր գործատարն է Ցիլէր Պեան, Քրիստոդուլեան խան, Պոլիս։

1922 — 10—26

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ԴԱՌԼԷՄԱՆ ԵՒ ՊԼՈՒՄՊԻԷՐԿԻ

Ղալաթիա Պէօյիւք Միլլէթ խան, միջազգային թղթատարատան վերայ յարկը

Այսոյն վաճառատան մէջ խիստ ածան գներով կը վաճառուին ամէն տեսակ ճերմակեղէնք, կանանց համար կրնոցներ, տղայոց համար հագուստներ, կէս չրազգեստներ, քօռսէներ, օժտի համար ճերմակեղէնք, բանուածքներ, բազմատեսակ դուլպաներ, թաշկինակներ և այլ այս տեսակ ապրանքներ։

Այս ապրանքներ, որոց ամենքն ալ լաւ տեսակէ են, կը վաճառուին թէ՛ փոքր և թէ մեծ քանակութեամբ։

Այս ապրանքներ կը պատրաստուին Վիէնայի և Պերլինի յատուկ գործարանաց մէջ։ Նոյնպէս Անգլիէն, Իտալիէն և եւրոպական ուրիշ երկիրներէ եւս ապրանքներ կը բերուին։

Գաւառներէ եղած յանձնարարութիւնք կը կատարուին եթէ փոխարէնը փոխանակագրով և կամ թղթատարական դրոշմով ղրկուի։

Զը հաւնուած ապրանքները ետ կ'առնուին և սակը ետ կը տրուի զելլելով փոխադրութեան ծախքը։ 1180

Ո՞ւշադրութիւն — ՀԱՅԵՐՈՒՆ

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԴԵՂՕՐԷՆԻՑ

Ժ. ԱԼԷՔԵԱՆ

Մատակարար Օսմանեան Ծովային Նախարարութեան

(Պահէք էտրա ճելալ Պէյ խան ամ, ՌԷ 2)

Ըստ խնդրանաց արգոյ յանձնարարացս, այս անգամ մեր նիւթերուցիս մէջ նիւթը հաստատած եմ լուսանկարաց վերարերեալ ամէն պատրաստ հնար։ Ցաճախորդք խոտգահ պիտի մնան թէ՛ վաճառաց մաքրութեան եւ թէ գնոց չափաւորութեան մասին։ Վաճառատանս մէջ կը գտնուին Մոքսվէնի չոր բլաքները նոյն իսկ Բարիզի հռչակաւոր տան՝ Վիէնայի եւ Բարիզի ցուցանդէշներէ ստացի եւ արծաթի ջրպարանները ով օժտեալ է՝ ֆայերի չոր բլաքներն որ Պոլսոյ մէջ գտնուած բոլոր բլաքներն կը գերազանցեն, ինչպէս Պոլսոյ պատուարժան լուսանկարք փոքրով հաստատած են։ կը գտնուին օպժէքթիֆ, շանպոր նուտա եւ բաղթեն, ալպիսմնի լաւ տեսակ թուղթեր, բոռսրլէնէ եւ ապալիէ եւ քառթօն տիւսիէ բիւվէթներ, մանիէկիւրի լապտեր և զունաւոր լապտերներ ու շասէներ եւ սմէն տեսակ դեղորայք։

Ֆայերի բլաքները փորձել ուզող Պոլսոյ եւ գաւառաց լուսանկարք կրնան օրինակ ստանալ ձրիաբար եւ անձամբ փորձել այն բլաքները։

Մեր Թարանցս Ֆայերի եւ Մոնոքոմի Բլաքներուն Պոլսոյ եւ Արեւելեան Բուսիկի համար միակն կեդրոնատեղին է։ 1668

ՄԻ՛ԳՆԷՔ

ԿԱՐԻ ՄԵՔԵՆԱՅՄԸ

ԱՌԱՆՑ ՆԱԽԱՊԷՍ ԱՑՑՆԼԵԼՈՒ

ՍԻՆԿԷՐ

Ամերիկեան գործարանի մեքենացներն Ի ՂԱԼԱԹԻԱ, Եիւքսէք Գալաթրրի, 120

Քարաքէշի աղբիւրին դէմ, Ի ԲԵՐԱ, Կալաթա Սէրայի Լիսէին դէմ Ի ՊՈԼԻՍ, Մահմուտ փաշա, 90

Ուրիշ ամէն տեղ՝ Սինկէրի կարի մեքենային «կեղծերը միայն պիտի գտնէք։

ՎՃԱՐՄԱՆ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆ

(Շարունակ) 1781

ՖՐԷՏ. ԼԷՅԼԱՆՏ

ՇՈՒՆԶՆԱՒԱՔԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՄԱՆԶԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈՒՆԶՆԵՐՆԻ

Մեր ... ամենաբարգահ կը բանայ Լիւրուլ և Աբեսալէ գէլ

Ամուսնաց	Թանգ.	Ամուսնաց	Թանգ.
Ալեքսիան	2500	Ֆայնեան	3700
Ալլարեան	2500	Ֆլաթեան	3700
Ամասլուզեան	2500	Ֆլաչեան	3700
Ամբենեան	2500	Իսերեան	5500
Ադոլֆեան	3700	Իսիրեան	5500
Գալարեան	6000	Ռոգրեան	5500
Գուլիարեան	6000	Լեպրեան	2900
Գաբրիելեան	800	Լիեսբեան	3500
Սարբեանեան	2000	Լիսան	800
Տուրոյ	700	Ուրթեր	700
Եմիրզէն	3700	Բերբեան	3800
Ֆաբրեան	3700	Վալենեան	6800
Ֆալբրեան	3700	Վիլենեան	6800

Ֆալբրեան չոգենաւը, նաւատեր Լաուրատան ընդհանուր վաճառքով Լիվերբուլէն ստացաւ։

Ֆալբրեան չոգենաւը, նաւատեր Հանց Ինսոնս 26ին ստացաւ վերոգրեալներ ի մասոյ գէպ ի Լ. վերջ. պիտի ուղարկի։

Ուշադրութիւն հանդ. տէր-տէրունիս

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ ԷՑՈՒԱՐԴ. ԼԷՅՇՈՆԵՐԻՆ Գուրդրոյ

Գրիչ 1, Մէհմէտ Ալի փաշա խան, Գալաթիա

Նաւատեր՝ Ֆրանսիս Ֆրէյ, Էնմանտ և ընկ. Լիվերբուլ

Արտօնատէր — Ս. ՏԱՄԱՏԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՒ